

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Kristina Parts

SANKTSIOONIDE MÕJU PUIDUTÖÖSTUSELE EESTIS

Lõputöö

Juhendaja:

Helle Koitla, magistrikraadile vastav kvalifikatsioon

Kaasjuhendaja:

Meril Klaos, rakenduslik kõrgharidus

Tallinn 2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. SANKTSIOONIDE OLEMUS, NENDE MÕJU ULATUS NING EFEKTIIVSUS	8
1.1. Sanktsioonide olemus.....	8
1.2. Sanktsioonide mõju ja efektiivsus.....	13
2. EMPIIRILINE UURING	20
2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim.....	20
2.2. Uuringu tulemused	23
2.2.1. Läbiviidud küsitluse tulemuste kokkuvõte	23
2.2.2. Aastate 2021-2022 statistiliste andmete analüüs	31
2.3. Järeldused ja ettepanekud.....	35
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	43
Lisa 1. Ankeetküsitlus Eesti puidutööstuseettevõtetele	49
Lisa 2. Päring Maksu- ja Tolliametile.....	52
Lisa 3. Vastus päringule	53

SISSEJUHATUS

Puidul, kui taastuval ja looduslikul orgaanilisel materjalil, on oluline roll erinevates tööstusharudes, peamiselt ehitus- ja mööblivaldkondades (Woźniak, 2022). Samal ajal on puit kõige olulisem taastuenergia allikas, mis tagab maailma esmase energia kogumahust ligikaudu 6%. Puidukütus on kütus, nagu küttepuud, puidu söe, laastud, lehed, pelletid ja saepuru. (Sreevani, 2018) Samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 995/2010 märgitakse, et metsandussektor on oluline osa Euroopa Liidu majandusest.

24. veebruaril 2022. aastal alustas Venemaa sõjalist agressiooni Ukraina vastu, mis destabiliseerib olukorda riigis. Eelmine Venemaa agressioon Ukraina suhtes toimus 2014. aastal ja oli seotud Krimmi annekteerimisega. Uue agressiooni tõttu kehtestati karmimad sanktsioonid. Sanktsioon on üks välispoliitilistest vahenditest, mida kasutatakse rahvusvaheliste suhete ja poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Sanktsioonipakette kehtestati järjeklikult ning viienda paketi kehtestamisega kaasnes keeld importida puitu ja puittooteid Venemaalt Euroopa Liidu riikidesse. See keeld võis mõjutada ka Eesti puidutööstust, kelle tegevus on otseselt seotud puidu ja puittoodetega. Käesoleva töö autor uuribki, kas ja mil määral Eesti puidutööstust sanktsioonid mõjutasid.

8. aprillil 2022 avaldati viies sanktsioonipakett, mis sisaldas uusi täiendavaid piiranguid erinevate toodete, sealhulgas puidu ja puittoodete impordile Venemaalt (Euroopa Komisjon, 2022). 2022. aasta 10. juuli südaööst lõppes Venemaalt Euroopa Liitu toodavale puidule üleminekuperiood ning alates 11. juulist rakendusid puiduimpordile Euroopa Komisjoni poolt kehtestatud sanktsioonid täielikult (Maksu- ja Tolliamet, 2022a). Lõputöö autor on arvamusel, et kehtestatud sanktsioonide jõustumisega ettevõtte tegevuse jätkamiseks, on ettevõtjatel vaja otsida uusi võimalusi puidu ja puittoodete importimiseks ning luua uusi partnerlussuhteid. Puidu ja puittoodete import teistest riikidest võib tähendada ettevõtte kulude kasvu, mis omakorda võib kaasa tuua valmistoote hindade tõusu. Ettevõtted, kes ei saa oma tegevust jätkata, on sunnitud kulusid vähendama, näiteks töötajate palku kärpima või isegi ettevõtteid sulgema ja töötajaid koondama. See omakorda mõjutab negatiivselt Eesti majandust, kui kohalikud ettevõtted on sunnitud oma töö lõpetama.

Lõputöö on aktuaalne, sest puit on oluline taastuv materjal, millel on suurepärased füüsilised ja mehaanilised omadused, keskkonnasõbralikkus ja loomulik ilu, mida on laialdaselt kasutatud esteetilistes, inseneri- ja konstruktsioonilistes rakendustes (Deng, *et al.*, 2022, p. 1). Venemaa

sõjalise agressiooni tõttu oli kehtestatud nõukogu määrus (EL) 2022/576, 8. aprill 2022, millega muudeti määrust (EL) nr 833/2014. Nõukogu määrusega (EL) 2022/576 kehtestati karmimaid sanktsioone, mis omakorda mõjutasid puidu importi ja sellest tulenevalt ka kohalikke ettevõtteid. Statistikaameti aruande järgi, mis kannab pealkirja "Mida Eesti impordib Venemaalt?", 2022. aastal oli Eestis teisel kohal puidu ja puittoodete import, esimesel kohal aga esinesid mineraalsed tooted (Statistikaamet, 2022). Antud sanktsiooni pakett puudutas viit tooterühma: mineraalkütuseid, puitu ja puittooteid, rauda ja terast, terastooteid ja väetisi. Nendest gruppidest oli imporditud Eestisse Venemaalt kõige rohkem puitu ja puittooteid. Ajavahemikul jaanuarist 2022 kuni augustini 2022 imporditi Eestisse Venemaalt üle 453 miljardi kilogrammi puitu ja puittooteid, millest suurim kuu kogus oli 2022. aasta juulis ehk 77,95 miljonit kilogrammi. (Maksu- ja Tolliamet, 2022b) Samuti statistikaameti aruande pealkirjaga "Kust impordib Eesti järgmisi kaupu: puit ja puittooted; puusüsi?" järgi perioodil 2004-2021 oli Venemaa esikohal puidu ja puittoodete importimisel. 2022. aastal oli aga suurim importmaht pärit Soomest. (Statistikaamet, 2023a)

Lõputöö uudsus seisneb selles, et minule teadaolevat ei ole Sisekaitseakadeemia lõputöodes uuritud ja analüüsinud sanktsioonide mõju kohalikule puidutööstusele. Daisi Kaaristo (2015) on analüüsinud puidu importi reguleeriva litsentsi kontrollimist Eestis oma lõputöös pealkirjaga „Puidu impordi litsentseerimissüsteemi rakendamine Eestis“. Tema töös keskendutakse partnerluslepingule, mis on sõlmitud Euroopa Liidu ja puitu tootvate riikide vahel, kuid käesoleva töö autor toob välja just 2022. aastal kehtestatud sanktsioonide mõju kohalikule puidutööstusele, kuna aastani 2022 kehtestatud sanktsioonid ei mõjutanud puidutööstust. Edgar Iljin (2018) on oma lõputöös, mis kannab pealkirja „Venemaa kaubandusliku piirangu mõju Euroopa Liidu väliskaubandusele“, analüüsinud Venemaa embargo mõju Euroopa Liidu liikmesriikide kaubavoogudele, kuid ka tema töös ei ole käsitletud sanktsioonide mõju kohalikule puidutööstusele.

Majandussanktsioonid kahjustavad rahvusvahelist kaupade ja teenuste kaubandust. Sanktsioonid võivad piirata sanktsioonide alla sattunud riigi importi, eksporti kui ka rahavoogu. Kuid sanktsioonid võivad mõjutada ka sanktsioonide kehtestajaid, kes on neid kehtestanud. (Dizaji, *et al.*, 2020, p. 4) Selleks, et ettevõtted saaksid oma majandustegevust jätkata, on nad sunnitud otsima uusi tarnijaid teistest riikidest. Suutmatust hankida toorainet teistest riikidest või suutmatust leida uusi tarnijaid võib mõjutada puidutööstusettevõtete tootlikkust ja äritegevust. Samuti võib tooraine tarnimine teistest riikidest kaasa tuua selliseid raskusi nagu tellimuste täitmise viibimine ja toodete hinnatõus (Manushin, 2022, p. 353). Puidu

ja puittoodete importimisel teistest riikidest ettevõtjad peavad eriti järgima esitatavat dokumentatsiooni, kuna puidu ja puittoodete import Euroopa Liitu Venemaa või Valgevene päritoluga on keelatud (Cerniauskas, *et al.*, 2022). Tooraine tarnimisel kolmandatest riikidest peavad ettevõtted hoolikalt valima endale uusi partnereid, et tagada äritegevuse jätkusuutlikkus. Kindlasti tuleb pöörata ka suurt tähelepanu tarnijatelt esitatud dokumentidele, et vältida riigipiiri ületamisel erinevaid takistusi ning probleeme, mis võivad tekkida tollikontrolli käigus. Seetõttu käesolevas lõputöös püstitatakse uurimisprobleem järgmise küsimusena: kuidas sanktsioonid on mõjutanud Eesti puidutööstust?

Uurimisprobleemi täpsustamiseks püstitatakse uurimisküsimused:

1. Milline on kehtestatud sanktsioonide olemus?
2. Kuidas mõjutasid kehtestatud sanktsioonid Eesti puidutööstusettevõtete tulemuslikkust, partnerite valikuid ning tootmise omahinda?

Lõputöö eesmärk on välja selgitada sanktsioonide mõju Eesti puidutööstusettevõtete majandustegevusele.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks püstitatakse järgnevad uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade sanktsioonide olemusest, efektiivsusest ning mõju ulatusest tuginedes teadusallikatele.
2. Analüüsida puidutööstusettevõtjate hinnanguid ettevõtte majandustegevusele peale sanktsioonide kehtestamist.
3. Analüüsida Eesti puidutööstuse statistilisi näitajaid aastatel 2021 ja 2022.
4. Hinnata teooria ja empiirilise analüüsi põhjal Eesti puidutööstusettevõtete töös probleemkohti, mis on tekkinud kehtestatud sanktsioonide tõttu.

Lõputöö eesmärgi ja püstitatud ülesannete täitmiseks kasutab lõputöö autor kombineeritud kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit, kombineerides need meetodid on võimalik saada sügavam ja terviklikum arusaam uuritavast temast. (Hirsjärvi, *et al.*, 2010, lk 177). Valimi moodustamisel lähtutakse kõiksest valimi põhimõttest (Õunapuu, 2014, lk 142). Püstitatud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks viib autor läbi avatud- ja valikvastustega küsimustiku, mis puudutab Eesti puidutööstusettevõtteid, kes tegelesid puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt. Samuti analüüsib autor mõju hindamiseks statistilisi andmeid puidu ja puittoodete impordi kohta Venemaalt aastatel 2021 ja 2022.

Lõputöö teoreetiline osa põhineb infosüsteemide EBSCOhost, SAGE Journals Online ja BASE teaduslikel allikatel. Autor kasutas peer-review funktsiooni, et olla kindel teadusliku allika kasutamises. Lisaks kasutas autor Maksu- ja Tolliameti, Välisministeeriumi, Statistikaameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ametlikke internetilehekülgi ning Euroopa Nõukogu õigusakte.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimeses peatükis käsitletakse mõistet "sanktsioonid" ja antakse teoreetiline ülevaade kehtestatud sanktsioonidest, nende efektiivsusest ning mõju ulatusest. Lõputöö teine peatükk koosneb empiirilisest osast, kus selgitatakse täpsemalt valitud andmete kogumise ja uurimis metoodikaid ning lõputöös kasutatud valimit. Analüüsitakse küsimustiku tulemusi ning sanktsioonide mõju hindamiseks analüüsitakse puidu ja puittoodete impordi Venemaalt Eestisse statistilisi andmeid 2021. aastal enne sõja algust ja pärast sõja algust 2022. aastal. Teise peatükki lõpus toob autor välja järeldused sellest, kuidas kehtestatud aastal 2022 sanktsioonid mõjutasid kohalikule puidutööstusele ja annab soovitusel.

1. SANKTSIOONIDE OLEMUS, NENDE MÕJU ULATUS NING EFEKTIIVSUS

1.1. Sanktsioonide olemus

Poliitilistel eesmärkidel põhinevate sanktsioonide kehtestamine on olnud riigihalduse tööriist juba ammu ajast, mille ilmekaks näiteks on Ateena kehtestatud sanktsioonid Megara vastu aastast 432 eKr. Sanktsioonide kehtestamise põhjuseks oli karm konkurents Ateena ja Megara vahel – kaks „jõukat kaubanduskeskust samas lahes“. Selle tulemusena keelati Megara kaupmeestel surma ähvardusel kaubelda Ateenaga, nende tehinguid ei saanud vormistada Ateenas, samas kehtestati ka muid piiranguid. Kuid sanktsioonide populaarsus välispoliitilise vahendina on märkimisväärselt kasvanud pärast külma sõja lõppu ning sel perioodi esimese 15 aasta jooksul algatati maailmas ligi 800 sanktsiooniepisoodi. (Dizaji, *et al.*, 2020, p. 5; Nureev & Busygin, 2017, p. 60)

Sanktsioonid on sihipärased meetmed, millega lõpetatakse või ähvardatakse lõpetada traditsioonilised kaubandus- või finantssuhted poliitilistel eesmärkidel, mille on põhjendanud teise riigi valitsuse tegevust (БЫЛКОВ, 2022, стр. 1492). Teisisõnu, sanktsioonid on karistus rahvusvahelise õiguse normide ja kohustuste rikkumise eest.

Majandusvabadus on riigi ja ühiskonna jaoks oluline komponent ning sanktsioonide kehtestamine mõjutab majandusvabadust. Majandusvabadus sisaldab viit omavahel seotud elementi. Need elemendid on valitsuse suurus, õigussüsteem ja omandiõiguste turvalisus, usaldusväärne valuuta ja rahvusvahelise kaubanduse vabadus. (Lektzian & Mkrtchian, 2021, pp. 2777-2778)

Sanktsioonide liigid on erinevad, neil on erinev mõju, neid saab jagada individuaalseteks ja kollektiivseteks. Individuaalse sanktsioonide olemus seisneb selles, et riik ei kasuta selliste sanktsioonide rakendamiseks kolmandate riikide ega organisatsioonide abi. Ei nõua selliste sanktsioonide heakskiitu teiste rahvusvahelise õiguse subjektide poolt, näiteks diplomaatiliste ja konsulaarsuhete katkestamiseks. (Semenova, *et al.*, 2022, p. 2)

Kollektiivseid sanktsioone rakendatakse rahvusvaheliste organisatsioonide osalusel, kes väljendavad osalevate riikide ühist arvamust. Tehakse ettepanek lisada õiguste ja privileegide

peatamine, liikmestaatusest keeldumine, rahvusvahelisest suhtlusest väljajätmine, samuti kollektiivsed relvastatud meetmed. (Semenova, *et al.*, 2022, p. 3)

Muudest klassifikatsioonidest rääkides võib eristada järgmisi sanktsiooniliike (Semenova, *et al.*, 2022, p. 3):

- Majandussanktsioonid, mis seisnevad rikkuja riigi välisvarade blokeerimises või talle rahalise abi andmise peatamises;
- Diplomaatilised sanktsioonid - diplomaatiliste või konsulaarsuhete täielik või osaline katkestamine, diplomaatiliste esindajate tagasikutsumine või väljasaatmine, viisade peatamine jne;
- Sanktsioonid liikumisel, näiteks teatud riikidesse sisenemise keeld õigusrikkuja riigi teatud kodanikele;
- Spordi-, kultuuri- ja teadussanktsioonid, mis seisnevad teatud riigi esindajate võistlustele mitte lubamises, kultuurikoostöö ja -vahetuse lõpetamises, ühiste teadusuuringute lõpetamises;
- Kaubandus- (äri)sanktsioonid. Enamasti eksisteerivad need embargo kujul - teatud tüüpi toodete ekspordi või impordi keelamine või teatud riikidega kauplemise täielik lõpetamine.

Eespool kirjeldatud sanktsioonide liigid kuuluvad rahvusvaheliste sanktsioonide hulka. Rahvusvaheline sanktsioon on välispoliitika meede, mille eesmärk on toetada rahu säilitamist või taastamist, rahvusvahelist julgeolekut, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet, inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse järgimist või muude Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja või Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkide saavutamist. Rahvusvahelise sanktsiooni kehtestamise eesmärk kitsamalt on suunata kolmandaid riike või sanktsioneeritud isikuid järgima rahvusvahelise õiguse norme ja põhimõtteid, muuta sanktsioneeritud tegevuse jätkamine võimalikult kulukaks ja ebamugavaks või tõkestada sanktsioonide adreassaadi vastuvõetamatut tegevust. (Välisministeerium, 2022a)

Majanduslikud sanktsioonid jagunevad omakorda kaubandus- ja finantssanktsioonideks. Kaubandussanktsioonid on üldised või spetsiifilised ning võivad hõlmata ekspordi- ja/või impordikeeldu (võidakse kohaldada konkreetsete kaupade suhtes, nagu nafta, puit või teemandid, samuti relvaembargo), investeeringute, maksete ja kapitali liikumise keelustamist või tariifsete soodustuste tühistamist. Finantssanktsioone kohaldatakse üldjuhul sihtmeetmetena eesmärgiga mõjutada konkreetsete isikute, rühmituste või üksuste poliitikat

või käitumist. Siia kuuluvad näiteks rahaliste vahendite või majanduslike ressursside külmutamine, ülekannete keelustamine, ekspordikrediidi või investeringute piirangud. (Rahapesu Andmebüroo, 2022)

Majandussanktsioonid mõjutavad otseselt riigi majandusjulgeolekut (Pavlova, *et al.*, 2022, p. 1). Eristatakse järgmisi majandusjulgeoleku tasemeid: rahvusvaheline, riiklik, regionaalne ja valdkondlik, makromajanduslik (üksiku majandusüksuse tase), samuti perekonna ja üksikisiku tase. Majanduslik julgeolek on kogu riigi julgeoleku olulisem komponent, mis peaks tagama riigi kõigi elu toetavate süsteemide kaitse välis- ja siseohtude eest, neile vastu seista ja kohanema uute arenguväljakutsetega erinevates majandustegevuse valdkondades. (Ивановский, 2017, стр. 10-12)

Euroopa Liidu terminoloogias kasutatakse mõiste „sanktsioon“ asemel ka mõistet „piirav meede“ (Välisministeerium, 2022a). Piiravad meetmed ehk sanktsioonid on oluliseks vahendiks ELi ühises välis- ja julgeolekupoliitikas. EL kasutab neid ühe osana integreeritud ja ulatuslikust poliitilisest lähenemisviisist, mis hõlmab poliitilist dialoogi, täiendavaid jõupingutusi ja muid ELi käsutuses olevaid vahendeid. Peamised eesmärgid sanktsioonide vastuvõtmisel on kaitsta ELi väärtusi, põhihuve ja julgeolekut, säilitada rahu, kinnistada ja toetada demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid, vältida konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut. (Euroopa Liidu Nõukogu, 2022a)

Sanktsioonid võivad olla suunatud järgmiste tegevuse vastu (Euroopa Liidu Nõukogu, 2022b):

1. Terrorism;
2. Tuumarelvade levikuga seotud tegevus;
3. Inimõiguste rikkumine;
4. Välisriigi territooriumi annekteerimine;
5. Suveräänse riigi tahtlik destabiliseerimine;
6. Küberründed.

Piiravad meetmed kehtestatakse nõukogu ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonna otsustes. Vastava ettepaneku teeb liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja. Kõrge esindaja vastutab komisjonis ELi välistegevuse aspektide (näiteks kaubandus, areng, naabruspoliitika ja humanitaarabi) koordineerimise eest. (Euroopa Liidu Nõukogu, 2022c; Strateegiline kommunikatsioon, 2021)

Kavandatavad meetmed vaatavad seejärel läbi asjaomased nõukogu ettevalmistavad organid (Euroopa Liidu Nõukogu, 2022c):

1. Nõukogu töörühm, mis vastutab geograafilise piirkonna eest, kuhu sihtriik kuulub (näiteks Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia töörühm (COEST) Ukraina ja Valgevene puhul; Mašriki ja Magribi töörühm Süüria puhul või muu ettevalmistav organ);
2. Välissuhete nõunike töörühm (RELEX);
3. Vajaduse korral poliitika- ja julgeolekukomitee;
4. Alaliste esindajate komitee (COREPER II).

Seejärel võtab nõukogu otsuse ühehäälselt toetuse korral vastu. ÜVJP valdkonna nõukogu otsuse alusel esitavad kõrge esindaja ja komisjon ühissetepaneku nõukogu määruse kohta. RELEX vaatab ühissetepaneku läbi ning edastab COREPERile ja nõukogule vastuvõtmiseks. Seejärel teavitab nõukogu Euroopa Parlamenti nõukogu määruse vastuvõtmisest. Määruses sätestatakse meetmete täpne ulatus ja nende rakendamise üksikasjad. Kuna määrus on üldiselt kohaldatav õigusakt, on see ELis kõigile isikutele ja üksustele (ettevõtjad, riigiasutused jne) siduv. Nõukogu otsus jõustub siis, kui see avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. (Euroopa Liidu Nõukogu, 2022c)

Ameerika Ühendriigid, Euroopa Liit ja nende liitlased teatasid sanktsioonide kehtestamisest Venemaa vastu meetmete kaudu, mille eesmärk on avaldada Venemaale majanduslikku survet, et riik ei saaks enam Ukraina vastu sõda pidada. Venemaa-vastaste sanktsioonide eesmärk on vähendada Venemaa rolli maailmas, alandades Venemaa peamiste eksport kaupade hindu ning piirates välisvaluuta riiki sissevoolu ja venelastega tehtavate finantstehingute võimalusi. Kõik need meetmed on suunatud Venemaa rahvusvahelisele isoleerimisele, eriti majandussanktsioonide abil, mille eesmärk on isoleerida riik maailma tooraineturgudest. (Kazantsev, 2022, pp. 2-9)

Ajavahemikus 23. veebruarist 2022 kuni veebruarini 2023 kehtestas Euroopa Liit kümme sanktsioonipaketti Venemaa tegevuse vastu Ukrainas.

Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonide ajalugu alates 23. veebruarist 2022 (Euroopa Komisjon, 2022):

1. 23.02.2022 „Esimene sanktsioonipakett“;
2. 25.02.2022 „Teine sanktsioonipakett“;
3. 28.02.2022 „Kolmas sanktsioonipakett“;

4. 15.03.2022 „Neljas sanktsioonipakett“;
5. 8.04.2022 „Viies sanktsioonipakett“;
  - täiendavad impordikeelud, sealhulgas tsemendi, kummitoodete, puidu, kangete alkoholsete jookide (sealhulgas viina), likööri, kõrgekvaliteediliste mereandide (sealhulgas kaaviari) impordile ja Valgevenest pärit kaaliumkloriidi impordile kõrvalehoidmise vastane meede.
6. 3.06.2022 „Kuuks sanktsioonipakett“;
7. 21.07.2022 „Seitsmes sanktsioonipakett“;
8. 5.10.2022 „Kaheksas sanktsioonipakett“;
9. 16.12.2022 „Üheksas sanktsioonipakett“;
10. 25.02.2023 „Kümnes sanktsioonipakett“.

Sanktsioone, kui piiravaid meetmeid, on kasutatud juba pikka aega, nagu eeltoodust järeldub. Kuna sanktsioone on erinevat tüüpi, siis olenevalt olukorrast rakendatakse ka teatud piiravaid meetmeid. Sanktsioonide kasutamise eesmärk on mõjutada riigi tegevust majanduslikust vaatenurgast, vältides sellega sõjalist konflikti (Виноградова, 2016, стр. 13). Sanktsioonid on erinevat tüüpi ja valitakse vastavalt olukorrale ning nende rakendamisel on alati olemas risk, et need võivad kaasa tuua soovimatuid tagajärgi. Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonid hõlmasid laias valikus meetmeid, mis kahjustasid riigi majandust ja elanikkonda (Долматова, *et al.*, 2020, стр. 130).

Aastal 2022 ühendasid riigid jõud, et vähendada Venemaa majanduslikku olukorda. Alates 2022. aasta veebruarist hakkas Euroopa Liit järjest kehtestama sanktsioonipakette. Iga uus kasutusele võetud pakett kas täiendas eelmist või sisaldas uusi piiranguid. Üldiselt puudutasid kehtestatud piirangud riigi elu erinevaid valdkondi. Kuigi kehtestatud sanktsioonide põhieesmärk on mõjutada Venemaa tegevust, kannatavad sanktsioone kehtestanud riigid sageli ka ise nende tagajärgede tõttu. Kuna Venemaa on Euroopa Liidu jaoks oluline kaubanduspartner, siis puudutasid sanktsioonid ka Euroopa Liidu enda majandust. 8. aprillil 2022 aastal kehtestatud nõukogu määrus (EL) 2022/576 puudutas puidu ja puittoodete importi Venemaalt. Puit ja puittooted olid kajastatud antud määruses artiklis 3i, mille kohaselt keeldu ei kohaldata enne 9. aprilli 2022 aastal sõlmitud lepingute või selliste lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute suhtes kuni 10. juulini 2022. Käesolevas töös pöörab autor tähelepanu küsimusele, kuidas mõjutasid Venemaa tegevuse vastased meetmed Eesti puidutööstust.

1.2. Sanktsioonide mõju ja efektiivsus

Eelmisest peatükist selgub, et sanktsioone on erinevaid liike. Selles alapeatükis käsitleb autor üldiselt kaubandus- ja majandussanktsioonide mõju ning millist mõju nad avaldavad erinevatele majandusharudele.

Ameerika Ühendriigid on riik, mis kasutab kõige aktiivsemalt erinevate sanktsioonide kehtestamist. Algselt kehtestatud sanktsioonid ei mõjutanud maailmamajandust, vaid olid mõeldud muude probleemide tekitamiseks riikidele, kes soovisid väljendada rahulolematust Ameerika Ühendriikidele. Praegu on USA ja tema liitlaste ametlikud ja mitteametlikud sanktsioonid maailmakaubandust oluliselt raskendanud, suurendades kunstlikult loodusvarade ja muude kaupade puudust maailmaturgudel. Samal ajal kasutab USA kogu oma jõudu ja jätkab sanktsioonide kehtestamist, sundides kõiki maailma riike tegema valiku: kas kehtestada sanktsioonid Venemaa vastu või alluda sanktsioonidele koos Venemaaga. (Manushin, 2022, pp. 347-348)

Tänapäeval on majandussanktsioonidel oluline koht ning roll rahvusvahelistes suhetes. Rahvusvahelise poliitika võtmeinstrumendina kasutatakse majanduslikke sanktsioone poliitiliste erimeelsuste lahendamiseks. Sanktsioonide kehtestamine võib kahjustada sihtriikide elanikkonda või kaitsetuid arengumaade elanikke. (Gulomova & Choriyeu, 2022, p. 17)

Kuna sanktsioone on erinevat tüüpi, võib nende mõju avalduda nii lühikeses, keskmises kui ka pikas perspektiivis. Lühiajalises perspektiivis avaldab sanktsioonide kehtestamine riigi majandusele, kelle vastu neid kehtestatakse, negatiivset mõju. Sanktsioonid võivad kaasa tuua rahvasissetulekute vähenemise, samuti hindade tõusu, tööpuuduse ja inflatsiooni. Muud kaused, kahjulikud või võimalikud soovimatud mõjud mõjutavad elanikkonna heaolu ja tervist. Kahtlemata mõjutavad sanktsioonid negatiivselt abi, meditsiinitehnoloogiaid ja ravimeid, peamiselt neid, mis sõltuvad valmistoodete või tooraine impordist. Puudus põhjustab farmaatsiatoodete kõrgemaid hindu. Järelikult, kui tervishoiu- ja meditsiiniteenused kannatavad sanktsioonide all, ei saa paljud inimesed neid teenuseid endale lubada. See mõju kehtib eriti neile, kes kannatavad krooniliste haiguste all. Lühiajalises perspektiivis mõjutab impordi vähenemist sellistel toodetel nagu põllumajandustooted, muude valdkondade seadmete ja seadmete komponentide kättesaadavust. Samuti mõjutavad sanktsioonid ekspordi vähenemist ja juurdepääsu välisfinantseerimisele. (Manushin, 2022, p. 353; Nureev & Busygin, 2016, pp. 9-11; Vahid, *et al.*, 2020, p. 51)

Keskpiikas perspektiivis puudutavad piirangud tervishoidu jätkuvalt, elukvaliteet halveneb mitmete kaupade defitsiidi tõttu, millele ei ole võimalik analooge leida ega tarneid impordi asendamise teel kohandada. Sotsiaalne ebavõrdsus ühiskonnas suureneb märgatavalt. Paljudes arenenud ja arengumaades on varemgi olnud tendents elukvaliteedi paranemisele, näiteks pandeemiapiiranguid tajuti ajutise nähtusena, sanktsioonidel on aga suurem mõju meditsiiniseadmete kättesaadavusele. Toiduprobleemiks aga esineb selline nähtus, et toiduainete hinnad tõusevad ja põhitoiduaineid vähendatakse. Valmistatud toodete hinna järsk tõus, sealhulgas seetõttu, et tooraine või kaupade ostmine ei toimu otse, vaid vahendusriikide kaudu, mis võib viia mitmete tööstusettevõtete töö lõpetamiseni vajalike seadmete või komponentide puudumise tõttu. Oma tegevuse jätkamiseks on ettevõtted sunnitud tavapärase kaupadelt üle minema kehvema kvaliteediga analoogsetele toodetele. Jätkuv mõju väljendub majandusele madalamates palkades ja ostujõus, kõrgemas inflatsioonis, suuremas tööpuuduses ja madalamas majandusaktiivsuses. (Manushin, 2022, p. 353; Nureev & Busygin, 2016, pp. 9-11)

Kirjeldades piirangute mõju pikemas perspektiivis, võib uuesti välja tuua tervishoiu valdkonna, kus võib esineda vaesusega seotud üleüldine haigusseisundite tõus. Selle põhjuseks võib omakorda olla riikliku suutlikkuse vähenemine kvaliteetsete meditsiiniteenuste osutamisel. Majanduslikus mõttes kaotatakse kaubanduspartnereid ja rahvusvahelisi investoreid, mis toob kaasa negatiivsed tagajärjed avalikule ja erainfrastruktuurile. Pikemas perspektiivis on sotsiaalsed probleemid aktuaalsed, kuna suureneb sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse kasv. Sanktsioonid avaldavad mõju poliitikale, nimelt praeguste poliitiliste jõudude toetuse langus. Seda seetõttu, et riik on tõstnud nõudeid seltside liikmetele. Elanikkond peab olema valmis tekkinud raskustest üle saama, kuid osariikides, kus rahvas ei jaga oma juhtkonna otsuseid, võib see valmisolek olla madal. Kokkuvõttes toimub pikemas perspektiivis sanktsioneeritud riikide potentsiaali piiramine, takistades nende juurdepääsu teatud relvade, tehnoloogiate või sõjaliste programmide ning kahesuguse kasutusega projektide jaoks vajalikule varustusele. (Manushin, 2022, p. 353; Nureev & Busygin, 2016, pp. 9-11; Timofeev, 2022, p. 106)

Ülaltoodu põhjal sanktsioonide kehtestamise mõjud puudutavad ühiskonna erinevaid valdkondi, lisaks majandusele ja poliitikale on tegemist ka tervishoiu ja toiduga seotud probleemidega ning pikemas perspektiivis võivad sanktsioonid avaldada teatud mõju ka riigi poliitilisele režiimile (Nureev & Busygin, 2016, p. 11).

Nagu varem autor on esile toonud, on igasugustel sanktsioonidel kahepoolne negatiivne mõju. See kehtib nii sanktsioonide kehtestanud riigi kui ka vastuvõtjariigi majanduse kohta, isegi kui vastuvõtjariik ei võta vastumeetmeid.

Praegu ei kannata kahju mitte ainult Venemaa, talle suunatud sanktsioonide režiimi tõttu, vaid ka Euroopa Liit, Ameerika Ühendriigid ja nende liitlased. Sanktsioonide rakendajad kannavad ise majanduslikud kulud, täpsemalt majandus langeb, kuna nad piiravad oma majandustegevust sanktsioonide kehtestamisega. Sellised kulud võivad hõlmata kauplemist vähem eelistatud turgudega, häireid tööstusharus, konkurentsi teiste turgudega ja kohanemist uute kaubanduspartneritega. Mõned saatjariigi ettevõtted võivad ajutiselt keelduda sihtriikide majandusse investeerimisest või kaotada juurdepääsu sihtturule. Samal ajal võivad teised ettevõtted otsustada sanktsioonidest kõrvale hiilida, investeerides sanktsioonide rikkumistesse, arendades suhteid sanktsioonideta riikides, et jätkata eesmärgipäraselt kauplemist. (Özdamar & Shahin, 2021, pp. 1650-1651) Erinevus seisneb selles, kumb pool kaotab majanduslikult rohkem, eriti pikas perspektiivis. (Дмитриева, 2015, стр. 130) Sellegipoolest, nõrgema majandusega pool on palju haavatavam, kuna sanktsioonide alla kuuluvad need arenevad sektorid, mille arengust sõltub riigieelarve tulude tase. (Nagdaseva, 2019, p. 78) Ning sanktsiooniriigile ebasoodne keskkond muudab selle survestamise poliitiliste eesmärkide saavutamiseks lihtsamaks (ШЛЮНДТ, 2018, стр. 84).

Samal ajal kolmandad riigid, kes sanktsioonide kehtestamises ei osale, kannavad samuti majanduskulusid. Need riigid võivad mõjutada sanktsioonide kehtestamise kulutusi riikidele, kes sanktsioone kehtestavad, ja nende jaoks, kelle vastu need kehtestatakse, ning samas sõltuvad nad nende riikide tegevusest. Sanktsioonidest soovimatutel osalejatel võivad tekkida märkimisväärsed kulud, kui nad sõltuvad nende majandussuhetest sanktsioonide alla kuuluva riigiga. Sanktsioonide mõju võib varieeruda sõltuvalt sellest, kui palju kolmandad riigid sõltuvad sanktsioonide alla kuuluva riigi majandusest, nende kohanemisvõimest, asjaomaste turgude paindlikkusest ja sanktsioonide kuludest. Sihtmärkide maismaanaabritel võivad impordi ja ekspordi vähenemise, uute turgudega kohanemise kulude ning suurenenud transpordikulude ja kaubandushäirete tõttu tekkida suuremad sanktsioonide kulud. Samamoodi võib kahju tekkida ka teistele riikide tööstusharudele, millel on tihedad suhted nii sanktsioone kehtestavate kui ka sanktsioonide all olevate riikidega. Sanktsioonide all olevate riikide partnerid võivad kaotada oma kaubandustulu, kui sanktsioonid vähendavad nende riikide majandustegevust. (Özdamar & Shahin, 2021, pp. 1651-1652)

Samal ajal võivad sanktsioonid olla kasulikud ka kolmandatele riikidele, kui sanktsioonide all olev riik viib oma kaubavahetuse nende turgudele. Lisaks võivad osariigid, kes jätkavad kauplemist sanktsioonide alla kuuluva riigiga, saada kasu ettevõtete suurenenud investeeringute sissevoolust, mis üritavad sanktsioonidest mööda hiilida. (Özdamar & Shahin, 2021, pp. 1651-1652)

Muuhulgas avaldavad majanduslikud sanktsioonid mõju ettevõtete äritegevusele, eriti rahvusvahelistele ettevõtetele, kes tegutsevad riikidevahelises äris. Meyer, *et al.*, (2023, pp. 7-10) tõid oma uurimuses välja, et majanduslikud sanktsioonid võivad avaldada negatiivset mõju ettevõtete finantsseisundile, sealhulgas müügile ja kasumile. Sanktsioonide mõju ulatus sõltub ettevõtte suurusest, sektorist ja geograafilisest asukohast. Suuremad ettevõtted on rohkem suutelised leidma võimalusi sanktsioonide mõju vähendamiseks, näiteks otsides uusi turgusid või tarnijaid. Lisaks võivad sanktsioonid raskendada ettevõtete juurdepääsu olulistele ressurssidele ja partneritele. Siiski saavad ettevõtted neid negatiivseid mõjusid leevendada, kohandades oma äristrateegiaid, näiteks mitmekesistades oma tootevalikut ja turgusid, investeerides uutesse tehnoloogiatesse ja luues suhteid partneritega väljaspool sanktsioneeritud riiki.

Ühel või teisel viisil tekivad kõikidel osapooltel kulud ja nad on sunnitud otsima lahendusi nende kulude vähendamiseks. Euroopa Liidu kehtestatud sanktsioonide pakett, mis puudutas toorpuidu, pelletite, vineeri, saematerjali importi Venemaalt, sundis Venemaa tootjaid otsima uusi partnerlussuhteid. Venemaa energiaressurssidele kehtestatud sanktsioonide ja maailmas alanud energiakriisi tulemusena kasvas nõudlus pelletite kui alternatiivkütuse järele. Kuna Venemaa on ülemaailmsetes puidu tarneahelates väga oluline tegija, ei saa teda neist välja jätta. Euroopa turu sulgemine sanktsioonide tõttu avaldas tugevat mõju Venemaa tootjatele. Loodeosas, hakkasid tootjad otsima uusi turge Lähis-Idas, Türgis, Jaapanis ja Lõuna-Koreas, ning ehitama uusi logistikalahendusi. (Gordeev & Pyzhev, 2022, p. 13; Антонова, 2022, стр. 23-26) Samuti 2022. aasta kevadel kehtestatud sanktsioonid Venemaa energiaressurssidele võivad mõjutada tööstuslike tarbijate elektrienergia hindade tõusu, tehes seda näiteks gaasi, söe ja diislikütuse hindade tõusu kaudu. Lisaks võib elektrienergia hindade tõus olla tingitud seadmete ja tehnoloogiate hindade tõusust ning inflatsiooni suurenemisest. (Миллер, 2022, стр. 28) See omakorda toob kaasa asjaolu, et Eesti puidutööstusettevõtted võivad tunda täiendavaid raskusi seoses energiaressursside impordikeeldudega ning peavad suutma leida lahendusi oma äritegevuse jätkamise võimaldamiseks.

Sanktsioonide efektiivsusest rääkides märgitakse, et vaid kolmandik kehtestatud majandussanktsioonidest on olnud edukad. Majandussanktsioonide tõhusust vähendab asjaolu, et kaasaegses majanduses ei jää riik välismaailmast eraldatuks. Sanktsiooni all olevad riigid leiavad kiiresti uusi viise alternatiivsetele finants-, hanke- ja müügiturgudele sisenemiseks. Samuti kohaneb riik aja jooksul järk-järgult uue reaalsusega. Sisuliselt ei avalda sanktsioonid riigi välismajandust blokeerivat mõju, vaid ainult suurendavad selle kulusid välismajandustegevuse vallas. (Zaernyuk & Alavifar, 2015, p. 30)

Sellest järeldub, et mitte kõik kehtestatud sanktsioonid mõjuvad, vaid võivad osutada ebaõnnestuvateks. Põhjuseid, miks sanktsioonid ebaõnnestuvad või ei pruugi olla nii edukad, kui sooviti, võib olla mitu. Esiteks, kui sanktsioone kehtestavatel valitsustel on vastuolulised eesmärgid, siis sanktsioonid omavad nõrga mõju ja need on lõpuks ebatõhusad. Sellistel juhtudel ei avalda sanktsioone kehtestav riik või riikide rühm erilist mõju riigile, kelle suhtes need kehtestatakse. Sanktsioonide ebaefektiivsus võib väljenduda näiteks ohvrite protestides sanktsioonid kehtestanud riigis, juhul, kui see kahjustab nende äritegevust. Need protestid võivad viia ennatlike poliitikamuudatusteni ja kehtestatud piirangute leevendamiseni või tühistamiseni. Piiranguid, mille eesmärk on muuta sihtriigi valitsust, on raskem rakendada. Sellistel juhtudel tuleks sanktsioonid rakendada võimalikult kiiresti ja kõikehõlmavalt. Sest aeglus annab sihtjuhtidele aega kohanemiseks, otsides alternatiivseid tarnijaid või turge, luues uusi liite ja mobiliseerides avalikku arvamust oma poliitika toetuseks. Seoses sellega jääb küsitavaks tõhusus, kuna riik ei pruugi tunda mõju, mida piiranguid kehtestavad riigid ootasid. (Elliott, *et al.*, 2008)

Silaeva (2021, p. 144) märgib, et piirangud võivad olla edukad, kui need kehtestatakse riigi suhtes, kes riigi elu tagamiseks vajaliku blokeeritud kanalite hüvitamise võime puudumisel on sunnitud tegema olulisi järeleandmisi. Mitmepoolsete sanktsioonide kehtestamise edu algatajariikide suure koalitsiooni osalusel on tingitud sellest, et suur koalitsioon võib tekitada suuremat majanduslikku kahju, lühendada sanktsioonidest möödahiilimise viise ja avaldada tugevamat mainemõju. Piisav arv riike suudavad koostöös rahvusvahelist süsteemi reguleerida. Sellisel juhul peab koalitsioon edu saavutamiseks suutma välja töötada ühtse poliitiliste nõudmiste sõnastuse, kuna koalitsiooni liikmetel on erinevad rahvuspoliitilised ja majanduslikud huvid. Edu saavutamiseks kasutatakse ka teisesi sanktsioone, mida rakendatakse ettevõtetele. Mis tähendab, et ettevõtte motivatsioon sanktsioonide režiimi järgida on seotud pigem majanduslike kui poliitiliste põhjustega. Ettevõtjad on teadlikud suurte

trahvide väljavaadetest ning vajadusest valida turgude ja sihtriigiga kauplemise vahel. (Silaeva, 2021, pp. 145-148)

Põhinedes eelnevalt kirjutatult, võib järeldada, et sanktsioonid on majanduslikud või poliitilised meetmed, mida rakendatakse ühe riigi või teatud riikide vastu, et avaldada survet või sundida neid muutma oma käitumist teatud valdkondades. Sanktsioonid on olnud tõhus vahend rahvusvahelises poliitikas, kuid nende tõhusus ja mõju on sageli küsitav.

Sanktsioonide tõhusus sõltub mitmest tegurist, sealhulgas nende eesmärkidest, rakendusviisist ja sihtriigi majanduslikest ja poliitilistest tingimustest. Sanktsioonide eesmärk võib olla erinev, näiteks sunnitakse riiki muutma oma poliitikat, lõpetama inimõiguste rikkumised või lõpetama agressiivse käitumise naaberriikide suhtes. Kuid sageli on sanktsioonide peamine eesmärk saavutada poliitiline muutus või piirata sihtriigi majanduslikku või sõjalist võimsust.

Sanktsioonide rakendusviis võib olla erinev, näiteks kaubanduspiirangud, reisikeelud ja rahalised piirangud. Sõltuvalt rakendusviisist võivad sanktsioonid mõjutada erinevaid majandusharusid ja elanikkonna rühmi. Samuti võivad sanktsioonid olla suunatud konkreetselt valitsuse ametnikele või kogu rahvale (Nagdaseva, 2019, p. 75).

Piirangute mõju sõltub suuresti sihtmärgist. Mõned riigid on vastupidavamad sanktsioonide suhtes kui teised. Mõned riigid on majanduslikult rohkem iseseisvad ja suudavad leida alternatiivseid allikaid, kui nende tavapärane turg on blokeeritud. Teised riigid, eriti need, kes sõltuvad ühest või mõnest kindlast allikast, on sanktsioonide suhtes haavatavamad. Lisaks sõltub mõju ka sanktsioonide kohaldamisest ja kestusest. Mõned sanktsioonid võivad olla liiga nõrgad ja ei avalda piisavat survet, samal ajal kui teised võivad olla liiga tugevad ja kahjustada liiga palju tsiviiliseid (Nagdaseva, 2019, p. 79).

Sanktsioonide mõju sihtriigile võib olla lühiajaline või pikaajaline. Lühiajalised mõjud võivad ilmnedagi kiiresti pärast sanktsioonide rakendamist, näiteks kui kaubanduspiirangud mõjutavad koheselt sihtriigi majandust. Põhinedes eelnevalt kirjutatult, võivad sanktsioonid põhjustada sotsiaalseid ja humanitaarkriise, näiteks kui meditsiinivarustuse importimine või toiduainete tootmine on piiratud. Pikaajalised mõjud võivad ilmnedagi aastaid pärast sanktsioonide kehtestamist, näiteks kui kaubanduspiirangud vähendavad sihtriigi majanduslikku võimsust ja konkurentsivõimet. Pikaajalised mõjud võivad mõjutada ka kogu regiooni, kus sihtriik asub, näiteks kui sanktsioonid mõjutavad olulisi majandusharusid või energiaallikaid.

Samuti sanktsioonide kehtestamine võib kaasa tuua ka soovimatuid tagajärgi, mis võivad kahjustada sanktsioonide kehtestava riigi huve. Ühe võimaliku tagajärjena võib sanktsioonide all olev riik otsida uusi partnereid ja tarneahelaid, mis võivad pikaajaliselt nõrgestada sanktsioone kehtestava riigi mõjuvõimu ning konkurentsivõimet. Lisaks võib sanktsioonide kehtestamine viia ka majanduslike raskuste tekkeni sanktsioone kehtestava riigi ettevõtetele ja majandusele. Näiteks võivad sanktsioonid piirata ettevõtete võimalusi kaubelda sanktsioonide all oleva riigiga ning tekitada majanduslikke raskusi ka sanktsioone kehtestava riigi tööstusharudele, kes võivad kaotada väärtuslikke turgusid ja kliente. Sanktsioonide mõju ja efektiivsust on autori arvates kõige parem mõõta pikaajaliselt. Käesolev töö mõõdab sanktsioonide mõju ajavahemikul veebruar 2022 kuni 2023. aasta alguseni, ehk täielik piirangute mõju ulatus Eesti puidutööstusettevõtetele avaldub alles tulevikus.

Seega kokkuvõtvalt on sanktsioonide kehtestamine keeruline küsimus, mis nõuab hoolikat kaalumist ja hindamist. Kuigi sanktsioonid võivad olla kasulikud vahendid poliitilise surve avaldamiseks ja soovitud muutuste saavutamiseks, võivad need kaasa tuua ka soovimatuid tagajärgi, mis võivad mõjutada nii sanktsioone kehtestava riigi kui ka sanktsioonide all oleva riigi majandust, tervist ja inimõigusi. Seetõttu on oluline, et sanktsioonide kehtestamisel arvestataks hoolikalt nende mõju ja tagajärgedega.

2. EMPIIRILINE UURING

2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim

Käesolevas alapeatükis selgitab autor andmete kogumise ja analüüsi meetodikaid ning lõputöös kasutatud valimit. Lõputöö uurimisprobleemi küsimus seisneb selles, kuidas kehtestatud sanktsioonid on 2022. aastal mõjutanud Eesti puidutööstust.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks ja püstitatud uurimisprobleemi küsimustele vastuse saamiseks kasutab autor kombineeritud kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Kombineeritud uurimismeetod on kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete kogumine ja analüüs ning nende integreerimine, tuginedes mõlema lähenemisviisi tugevatele külgedele. Kvalitatiivsed meetodid võimaldavad nähtust mõista või seletada, kvantitatiivsed aga mõõta või hinnata selle suurust või mõju. Nende uurimismeetodite kombineerimine täiendab üksteist ja annab kombineerimisel parema ülevaate valitud teemast. (Guetterman, *et al.*, 2015, p. 554; Halcomb, 2019, p. 499)

Andmekogumismeetodina viib autor läbi küsitluse Eesti puiduettevõtete seas. Küsitlused on levinuim vahend andmete kogumiseks. Osalejad annavad oma vastused ise paberil või otse arvutis. Küsitlused võivad olla struktureeritud või struktureerimata. Struktureeritud küsitlustes esitatakse nii küsimused kui ka vastused ning osalejad peavad valima vastuseid lähtuvalt enda arvamusest. Struktureerimata küsimustike puhul peavad osalejad andma oma vastused eelnevalt määratletud küsimustele. Struktureeritud küsimustikud võivad koosneda nii avatud kui ka suletud küsimustest. Avatud küsimuste puhul esitatakse ainult küsimus ning küsimuse järele jäetakse tühi koht vastuse kirjutamiseks. See annab vastajale võimaluse oma vastust kirjalikult väljendada ning mida uurija ei osanud ette näha. Suletud küsimustes on aga küsimustele fikseeritud vastused ning osalejatel tuleb valida sobivaim vastus. (Hirsjärvi, *et al.*, 2010, lk-d 185-188; Sadan, 2017, p. 60) Suletud küsimustes koostamisel kasutati nominaalseid skaalasisid, mis võimaldavad analüüsil näidata numbriliselt iga vastuse eelistusi, kasutades protsente või sagedust (milline kategooria sai kõige rohkem vastuseid) (Allanson & Notar, 2020, p. 380). Saadud vastuseid suletud küsimustele saab omavahel võrrelda ja need on kergem arvutiga töödelda ja analüüsida (Hirsjärvi, *et al.*, 2010, lk 188). Veebipõhine küsitlus aitab töö autorile säästa oma aega ja selle abil koguda suure andmestiku (Hirsjärvi, *et al.*, 2010, lk 182).

Samuti küsitluse kasutamine standardiseeritud andmete kogumiseks on optimaalne meetod, kui andmed kogutakse suhteliselt suure hulga inimeste seas (Beilmann, 2020).

Ankeetküsitlus (vt lisa 1) koosnes 18 kohustuslikust küsimusest, millest 6 avatud ja 12 valik vastusega. Vältimaks ebatäpse info saamist, algab küsimustik selgitusega, kas ettevõtte tegevus oli seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt. Kui ettevõtte tegevus ei ole aga sellega seotud, siis sellega lõppeb ka küsimustikku täitmine. Analüüsimiseks võetakse vastused, mis on saadud nende ettevõtte poolt, kelle tegevus oli seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt.

Küsitluse eesmärk oli eelkõige välja selgitada, kuidas sanktsioonid ettevõtte tulemuslikkust mõjutasid, kas see langes või kas ettevõtte suutis säilitada sama või parema tulemuse. Teiseks oli eesmärk välja selgitada, kas Venemaa on puidu ja puittoodete importimisel ainuke partner ning kui jah, siis kas ja millises riigis õnnestus ettevõttel uusi koostööpartnereid leida. Vastasel juhul palutakse täpsustada, millisest riigist või riikidest puitu ja puittooteid peamiselt imporditi. Kolmas eesmärk oli välja selgitada, kas tootmise omahind on muutunud ning kui palju on hind tõusnud või langenud. Ja lõppeesmärk oli välja selgitada, millele ettevõtte enne ja pärast piirangute kehtestamist tähelepanu pööras ning milliseid otsuseid juhtkond tegi või kavatses teha oma ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Küsimustik koostati eesti keeles kasutades *Google Forms* rakendust ning küsimustik oli aktiivne 05.03.2023 kuni 19.03.2023. Vastamiseks oli ette nähtud 15 päeva, et saada võimalikult suur hulk vastuseid. Küsimustik oli koostatud anonüümselt ning sellest osavõtt oli vabatahtlik. Ettevõtetega võeti ühendust e-posti teel, kus firmadele esitati küsimustiku eesmärk ning täpsustati vastamise aega. Kirjale oli lisatud aktiivne link küsimustikule.

Avatud vastuste analüüsimiseks kasutas autor kvalitatiivset standardiseeritud kontentanalüüsi. Standardiseeritud kontentanalüüsi kasutatakse abimeetodina ankeetküsitluse lahtiste küsimuste vastuste kodeerimiseks (Kalmus, 2015). Valikvastusega küsimused analüüsis autor kvantitatiivselt, kasutades kirjeldavat statistikat. Kirjeldav statistika võimaldab saadud andmed esitada protsentides ja visualiseerida joonistes (Allanson & Notar, 2020, p. 376).

Lõputöö uuringu läbi viimiseks kasutab autor oma lõputöös kõikset valimit. Kõikne valim langeb kokku üldkogumiga või erineb sellest väga vähe (Õunapuu, 2014, lk 142). Uuringu üldkogumi moodustavad puidutööstusettevõtted kelle äritegevus oli seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt.

Küsitluse üldkogumi moodustamiseks kasutas autor Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorit (EMTAK). Klassifikaatoris oli valitud järgmised tegevusalade koodid (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2023a):

1. 16101- „Saematerjali tootmine”;
2. 16109- „Muude puidutöötlemissaaduste tootmine, sh hakkepuit, puitvill jms.”;
3. 46731- „Puidu ja puidu esmatöötlustoodete hulгимүүк”.

Kõigepealt pöördus autor Maksu- ja Tolliameti poole palvega väljastada nimekirja Venemaalt puitu ja puittooteid importinud ettevõtete kohta (vt lisa 2). Maksu- ja Tolliamet keeldus andmete esitamisest, sest sellised andmed on konfidentsiaalsed (vt lisa 3). Seetõttu pidi autor ise otsima kontaktandmeid firmade kohta. Esimese sammuna analüüsis autor kogu EMTAK-koodide nimekirja, mis on seotud puidutööstuse valdkonnaga ja millele sanktsioonid võisid mõju avaldada, märkides mõned neist. Seejärel kontrollis autor valitud koode e-äriregistris, et näha, mitu ettevõtet on need koodid märkinud oma põhitegevuseks. Selle tulemusena valis autor kolm eeltoodud EMTAK-koodi, sest just neid oli märgitud põhitegevusena suurema arvu ettevõtete poolt.

Andmed olid kogutud Registrite ja Infosüsteemide Keskuse e-äriregistrist 01.03.2023 ning ettevõtete kontaktide kogumine toimus kell 14:30-17:35 (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2023b). Otsinguks kasutati detailset otsingut, mis võimaldab eraldi valida otsinguparameetrid, et ettevõtte oleks aktiivne ja põhitegevuse liik vastaks sisestatud koodile. Kokku oli kogutud 906 ettevõtte e-posti aadressi, kelle tegevusala vastas autori püstitatud kriteeriumitele. Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel oli ettevõtteid kokku 955, mis vastasid valitud EMTAK koodidele. 49 ettevõttel puudus e-posti aadress, mistõttu neid nimekirja ei kantud.

Andmeanalüüsi meetodikana kasutab autor statistilist analüüsi, täpsemalt kirjeldavat statistikat. Kirjeldav statistika annab uuritava valimi kokkuvõtte ilma tõenäosusteoorial põhinevate järeldusteta. Kirjeldav statistika võib aidata andmeid kokku võtta lihtsate kvantitatiivsete mõõtmiste (nt protsendid või keskmised) kujul või visuaalsete kokkuvõtete (nt tulpdiagrammide ja karpdiagrammide) kujul. (Kaliyadan & Kulkarni, 2019, p. 83) Kokkuvõttes kirjeldav statistika võimaldab andmeid organiseerida ja esitada andmetest saadud tulemuste kompaktselt ning ülevaatlilikult (Õunapuu, 2014, lk 184).

Lõputöö autor tugineb ning analüüsib sanktsioonide mõju hindamiseks uuringu käigus ka Maksu- ja Tolliameti ning Statistikaameti veebilehel kättesaadavaid avalikke statistilisi andmeid 2021 ja 2022 aastatel Venemaalt Eestisse imporditud puidu kohta. Autori valikuks

osutus periood 2021-2022, kuna see sisaldab andmeid enne sõja algust, sanktsioonide kehtestamise ajal ning pärast sanktsioonide jõustumist. Lisaks analüüsib autor ka imporditud kaubagruppide statistilisi andmeid. Vastavalt Eesti Tollitariifistikule, kust on võimalik leida iseseisvalt toote kaubakood, puit ja puittooted kuuluvad kaubagruppi 44 (Eesti Tollitariifistik, 2023). Analüüsiks valis autor välja kaks järgmist kaubagruppi 44 rubriiki, mille impordi maht kuus oli suurim. (Eesti Tollitariifistik, 2023):

1. 4407- „Pikikiudu saetud või lõhestatud, spoonihööveldatud või -kooritud puit”;
2. 4412- „Vineer, spoonitud plaadid jms kihtpuitmaterjal”.

Ülejäänud rubriigid, mille impordi maht ei ületanud 1,5 miljonit eurot kuus, ühendas autor üheks rubriigiks nimega "Muud kaubad". Statistilise analüüsi eesmärk on välja selgitada, kuidas on muutunud puidu ja puittoodete impordi statistilised näitajad üldiselt ja eraldi kauba rubriikide näitajad, perioodil 2021-2022 Venemaalt Eestisse.

2.2. Uuringu tulemused

2.2.1. Läbiviidud küsitluse tulemuste kokkuvõte

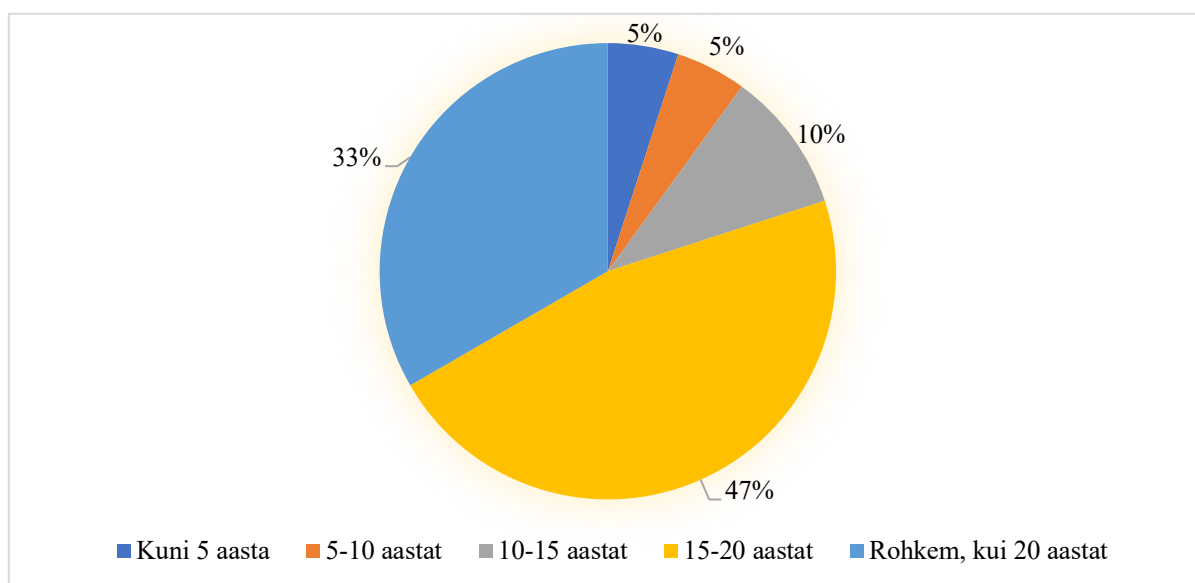
Antud alapeatükis analüüsib autor küsitluse käigus saadud vastuseid seoses sanktsioonide mõjuga Eesti puidutööstusele. Küsitluses osalesid Eesti ettevõtted, kelle tegevus on seotud puidutööstusega.

Küsimustik koostati elektroonse *Google Forms* rakenduse abil ning see koosnes 18 küsimusest, millest 6 olid avatud ja 12 valikvastustega. Peamiselt koosnes küsimustik küsimustest, mis puudutasid sanktsioonide mõju, kuid oli ka küsimusi, mis olid suunatud sellele, et teada saada, milliseid samme ettevõtted võtsid oma äritegevuse jätkamiseks. Küsitluse avatud küsimuste vastuste analüüsi käigus koostati 5 kategooriat, mis on leitavad tabelist 1 (käesolev töö lk 27).

5.03.2022 saadeti küsimustik 906 ettevõtte e-posti aadressidele ning 14.03.2022 saadeti meeldetuletus osalemise palve kohta uuesti. Küsitluse ajal saadi 111 vastust, mis moodustas 12,25% vastanute koguarvust. Esimeseks küsimuseks küsitluses oli "Kas ettevõtte majandustegevus oli seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt?", kus oli kaks võimalust vastata "jah" või "ei". Selle küsimuse eesmärk oli välja selgitada just need ettevõtted, kelle tegevus oli seotud puidu ja puittoodete importimisega Venemaalt. Seetõttu kasutatakse

analüüsis vaid 60 ettevõtte vastuseid, mis moodustasid 54,1% vastanute koguarvust, kes vastasid sellele küsimusele positiivselt ja said jätkata vastamist ka järgmistele küsimustiku küsimustele. 51 ettevõtet, mis moodustas 45,9% vastanute koguarvust vastas, et nende majandustegevus ei ole seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt ning nende küsitlus lõppes sellega.

Teise küsimuse puhul, kus autor uuris, kaua ettevõtte on tegutsenud puidu ja puittoodete valdkonnas, oli vastajatel viis valikuvõimalust. Nimelt esimene nendest oli kuni 5 aastat, teine 5-10 aastat, kolmas 10-15 aastat, neljas 15-20 aastat ja viies rohkem, kui 20 aastat. Vastajate arv teisele küsimusele on kokku 60 inimest. (vt joonis 1) Kõige enam vastuseid, 28 vastust ehk 47% vastanutest, osutus valikule "15-20 aastat" ja peaaegu sama suur osa, 20 vastust ehk samuti 33% vastanutest, valis vastuse "rohkem kui 20 aastat". "Kuni 5 aasta" ja "5-10 aasta" valikud said mõlemad 3 vastust ehk vastavalt 5% vastajatest. "10-15 aastat" valisid vastuseks 6 inimest, moodustades 10% vastajate koguarvust.

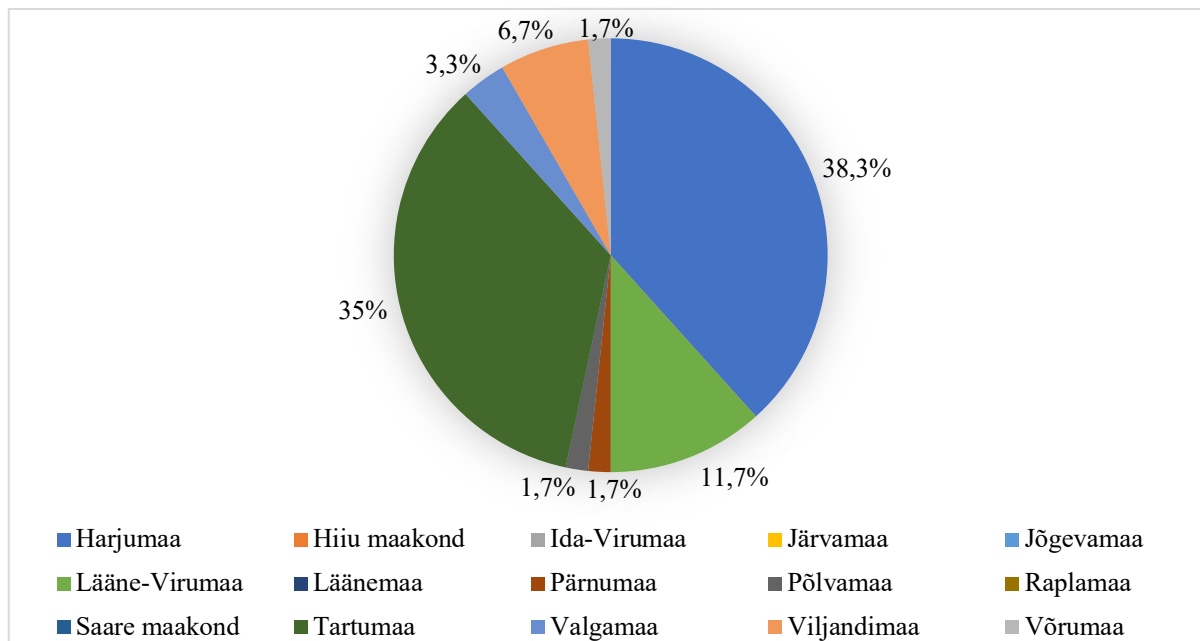

Joonis 1. Tegevuse kestus puidutööstuse valdkonnas (autori koostatud)

Analüüsidest vastused kolmanda küsimusele "Mis maakonnas on ettevõtte registreeritud?" 60 vastuse põhjal, siis kõige enam on ettevõtteid registreeritud Harjumaal, moodustades 38,33% vastustest (23 vastust 60-st) (vt joonis 2). Järgmisena tuleb Tartumaa, kus on registreeritud 35% vastustest (21 vastust 60-st). Lääne-Virumaa, Viljandimaa ja Valgamaa olid kõik vastavalt 11,7%, 6,7% ja 3,3% vastustega. Pärnu- ja Põlvamaa, samuti Võru maakond said kõik ainult ühe vastuse, moodustades vastavalt 1,7% kõikidest vastustest. Ülejäänud maakonnad, nagu

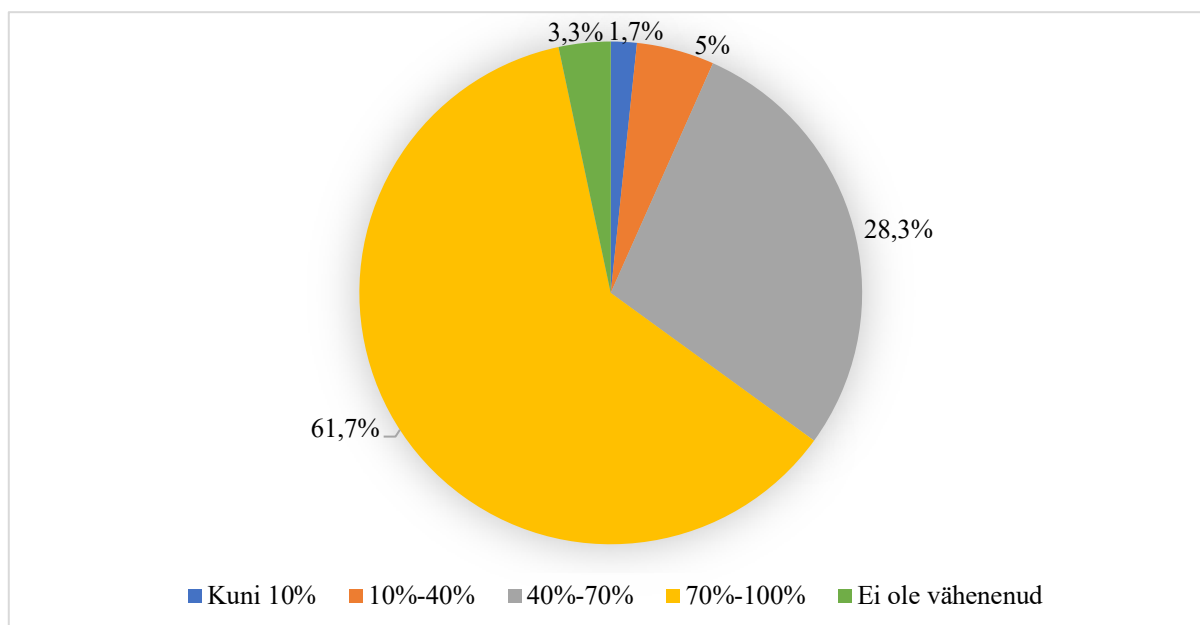

Hiiu maakond, Ida-Virumaa, Järvamaa, Jõgevamaa, Läänemaa ja Saare maakond said null vastust.

Joonis 2. Ettevõtte registreerimise maakond (autori koostatud)

Küsimusele "Mitu protsenti vähenes puidutoodete import Venemaalt ajavahemikul 24. veebruar 2022 kuni 31. detsember 2022 võrreldes eelmise 10 kuuga?" vastas 60 inimest. (vt joonis 3)

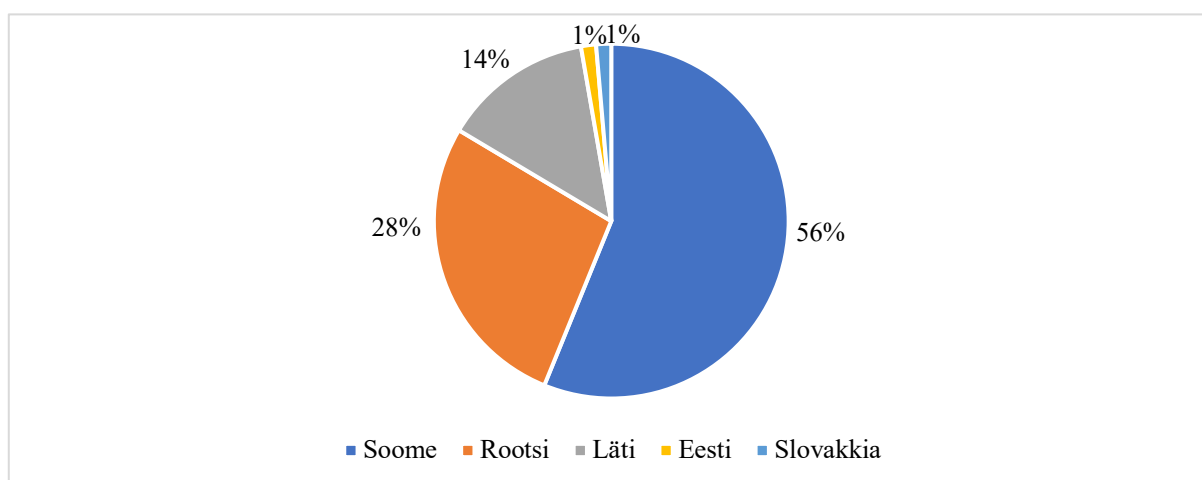
Joonis 3. Venemaalt imporditud puidu ja puittoodete impordi vähenemine (autori koostatud)

Kõige sagedasem vastus oli, et import on vähenenud 70%-100% võrra, millele viitasid 37 vastajat ehk 61,7% kõigist vastanutest. Järgmise sagedasema vastusena tuli välja, et import on vähenenud 40%-70% võrra, mida märkisid 17 vastajat ehk 28,3% kõigist vastanutest. Kõige vähem oli vastajaid, kes arvasid, et import on vähenenud kuni 10% võrra, seda märkis ainult üks vastaja ehk 1,7% kõigist vastanutest. Lisaks vastas 2 inimest ehk 3,3%, et puidutoodete import Venemaalt ei ole vähenenud. Kaks vastajat, kes märkisid vastuseks, et import ei vähenenud, läksid üle järgmisele küsimusele. Järgmises küsimuses küsiti, kui palju suurenes puidu ja puidutoodete import Venemaalt. Pakuti sarnased vastusevariandid nagu eelmises küsimuses. Üks vastaja märkis vastuseks "10%-40%", teine märkis, et import ei ole suurenenud.

Järgmisena autor uuris, kas Venemaa oli peamine riik, kust ettevõtte importis puitu ja puittooteid enne 2022. aasta kehtestatud piirangut. Vastuseks oli võimalik valida "jah" või "ei", ning kokku vastas jaatavalt 80% kõigist vastanutest (48 vastust 60-st), eitavalt vastas 20% vastanutest (12 vastust 60-st).

48 jaatavalt vastanutest järgmisel küsimusel, et kas ettevõtte on leidnud uusi partnereid puidu ja puittoodete impordiks, vastas 36 inimest ehk 75%, et jah, kuid otsivad veel juurde. 7 vastanut ehk 15% vastasid, et on juba uusi partnereid leidnud, kuid ei otsi rohkem. Samuti vastas 2 inimest ehk 4,2%, et nad ei ole veel uusi partnereid leidnud, kuid otsivad neid. Vaid 3 vastajat ehk 6,3% vastasid, et ei ole uusi partnereid leidnud ja ka ei otsi neid.

Järgmises küsimuses paluti neilt, kes vastasid "Jah, kuid otsime juurde" ja "Jah, kuid rohkem ei otsi", nimetada riik/riigid, kust nad leidsid uusi partnereid. Saadud vastuste põhjal oli koostatud järgmine graafik. (vt joonis 4)

Joonis 4. Riigid, kus asuvad uued partnerid (autori koostatud)

Analüüsidest vastuseid võib täheldada, et kõige sagedamini osutus valikuks Soome riik, kust leiti uusi partnereid. Soome osakaal moodustas 56% kõikidest nimetatud riikidest. Järgmise populaarseima vastusena tuli välja Rootsi, 28% kõigist vastustest. Läti oli kolmandal kohal, nimetamise sagedus moodustas 14% kõigist vastustest. Nimetatud riikide hulgas, kust leiti uusi koostööpartnereid, toodi välja Slovakkia ja Eesti, mõlemad moodustasid 1% vastustest.

12 inimest vastasid eitavalt küsimusele "Kas Venemaa oli peamine riik, kust ettevõtte importis puitu ja puittooteid enne 2022. aasta kehtestatud piirangut?". Neilt küsiti, millisest riigist/riikidest pärines peamiselt imporditud puit ja puittooted. Nende vastustest kõige sagedamini nimetati Soome, 4 korda. Teisel kohal oli Läti, mida nimetati 3 korda. Üks kord nimetati peamiseks partneriks puidu ja puittoodete importimisel järgmisi riike: Rootsi, Läti, Leedu, Ukraina ja Valgevene.

Tabel 1. Küsitluse vastuste kategoriseerimine (autori koostatud)

Kategooriad	Koodid
Kategooria 1. Import enne sanktsioonide kehtestamist	Kood 1. Dokumendid Kood 2. Puidukvaliteet Kood 3. Logistika Kood 4. Hind
Kategooria 2. Äritegevuse jätkamine	Kood 1. Uued tarnekanalid Kood 2. Ärisuhete lõpetamine
Kategooria 3. Ettevõtte majandustegevus	Kood 1. Uute tarnijate leidmine Kood 2. Partnerlus Venemaaga
Kategooria 4. Kehtestatud piirangute mõju ettevõttele	Kood 1. Piirangud mõjutasid majandustegevust Kood 2. Piirangud ei mõjutanud
Kategooria 5. Ettevõttes tootmisprotsessi organiseerimine	Kood 1. Toodangu muutmine Kood 2. Polnud muudatusi

Järgnevalt autor uuris, millele ettevõtjad pöörasid tähelepanu enne sanktsioonide kehtestamist. 41 vastajat 60-st olid üksmeelel, et vajalikud olid asjakohased dokumendid (kood 1). Vastajad pidasid silmas korralikult vormistatud ostu-müügilepingut, puidule vajalikke sertifikaate ja puidu päritolu. Lisaks märkisid vastajad, et Venemaalt puidu ja puidutoodete impordil oli neile oluline tarnija usaldusväärsus. Enamik vastanutest nimetas kvaliteeti ja puidu vastavust oluliseks kriteeriumiks (kood 2). Üks vastajatest vastas järgmiselt: „*Venemaa eelis puiduturul*

oli see, et sealt tulid pikemad puud kui Eestist ja teistest lähiriikidest.“ 13 vastajat märkisid, et nende jaoks oli oluline kriteerium logistika (kood 3), sealhulgas mugav ja odav transport ning tarnimisel tähtaegadest kinnipidamine. 11 vastajat märkisid, et hind oli kriteeriumiks, millele ettevõtjad tähelepanu pöörasid (kood 4). Neil oli oluline võimalus hinda läbirääkida ning saada võimalikult madala hinnaga toorainet.

Järgmises küsimuses uuris autor, milliseid samme ettevõtjad võtsid oma äritegevuse jätkamiseks pärast sanktsioonide kehtestamist. 36 vastajat 60-st märkisid, et hakkasid otsima uusi tarnijaid teistest riikidest (kood 1), läbi rääkima tooraine hinna üle ja sõlmima nendega uusi lepinguid. Samal ajal märkis enamus vastanutest, et pärast sanktsioonide kehtestamist keskendusid nad oma tähelepanu juba olemasolevate lepingute korrektselt lõpetamisele Venemaa tarnijatega (kood 2). Üks vastajatest kirjutas järgmist seoses kehtestatud sanktsioonidega: *„Otsustasime lõpetada Venemaalt impordi nii otse kui ka kolmandate osapoolte kaudu 1 päev peale sõja algust.*“ Viis vastajat ütlesid, et nad tõstsid toodete hinda, et jätkata äritegevust. Neist kaks vastajat märkisid, et seniks, kuni nad otsisid uusi tarnijaid, müüsid nad olemasolevat kaupa laos, mille hinda tõstsid. Üks vastaja vastas küsimusele järgmiselt: *„Kuna samal ajal olid oluliselt halvenenud puidu müügingimused üle maailma, siis põhiliselt tegelesin olemasoleva lao müübiga.*“

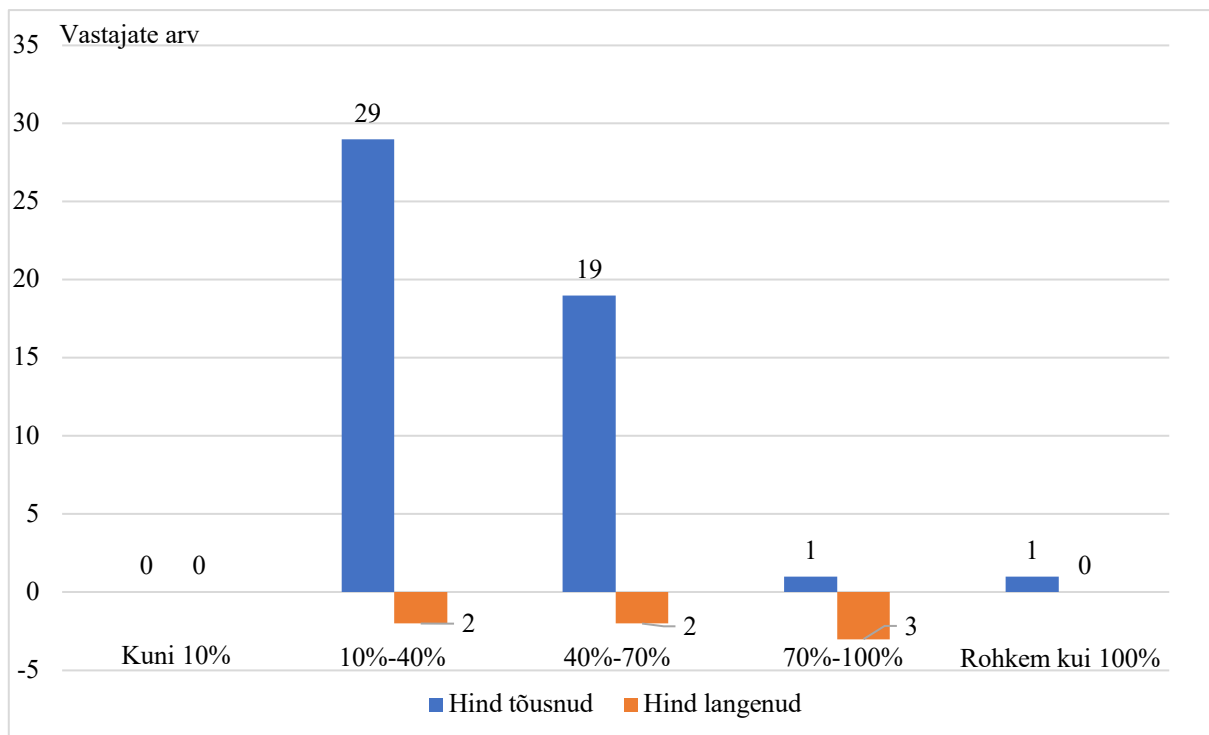
Analüüsisides vastuseid küsimusele „Kuidas mõjutasid piirangud ettevõtte töömahtu?“, kus vastajatele pakuti kolm vastuse varianti, on näha, et vähenemist märkis 47 vastajat ehk 78,3% kõigist vastajatest. Ainult 2 vastajat ehk 3,3% märkisid, et nende ettevõtte töömaht on suurenenud. „Jäi samaks“ vastas 11 inimest ehk 18,3% vastanutest. Seega võib järeldada, et enamikul juhtudel on kehtestatud piirangud mõjutanud ettevõtte töömahtu negatiivselt.

Järgmisele küsimusele paluti ettevõtjatel vastata, milliseid samme nad võtsid ettevõtte majandustegevuse/töömahtude hoidmiseks samal või paremal tasemel. Antud küsimusele vastasid need ettevõtjad, kes eelmises küsimuses vastasid, et töömaht suurenes või jäi samaks. 13 vastajast 7 märkisid, et neil õnnestus hoida oma äritegevus ja töömaht samal või paremal tasemel, kuna suutsid kiiresti korraldada tooraine tarned teistest riikidest (kood 1). Üks vastaja tõi välja: *„Äritegevuse paremal tasemel hoidmiseks vähendasime odavamaid tooteid.*“ Viis vastajat märkisid, et nende varasem partnerlus Venemaaga ei ole hetkel avaldanud mingit mõju ettevõtte äritegevusele ega töömahule (kood 2). Nende arvamusel saab sanktsioonide mõju hinnata tulevikus. Üks nendest viiest vastajast kirjutas järgmist: *„Puidutööstuse turu vähenemisel on peamiseks teguriks energiahindade tõus. Eesti ettevõtetel on keeruline püsida*

konkurents. Samal ajal püütakse maailmamajandust jahutada, inflatsiooni kontrollides läbi keskpanga rahapoliitika, mis omakorda vähendab puidu kasutamist ehituses, kuna lõpptarbija puudub ligipääs finantseerimisele. Seni oli meie tugevuseks erinevate turgudega tegelemine, kuid hetkel on kõik turud ülemaailmselt madalad. Vastumeetmena püüame keskenduda toodetele, mis annavad suurema lisandväärtuse. Kohandame enda tööstuse vastavalt turutrendidele.“

Järgnevalt uuriti, kuidas sanktsioonide kehtestamise tõttu tooraine hind muutus. Vastuseks pakuti välja kolm varianti: “Tõusnud”, “Langenud” ja “Jäi samaks”. Ettevõtjate vastused näitavad, et 50 vastajat ehk 83,3% märkisid, et tooraine hind tõusis pärast piirangute kehtestamist. 7 vastajat ehk 11,7% täheldasid hindade langust ning ülejäänud 3 vastajat ehk 5% märkisid, et hind jäi samaks.

Vastajate vastuste põhjal, kes märkisid, et hinnad on tõusnud või langenud, koostas autor üldise graafiku, kus kuvatakse nende vastused (vt joonis 5).

Joonis 5. Tooraine hinna muutus (autori koostatud)

29 vastajat 50-st ehk 58% märkisid, et tooraine hind on tõusnud 10% kuni 40%. 19 vastajat ehk 38% täheldasid tooraine hinna tõusu vahemikus 40% kuni 70%. Üks vastaja ehk 2% märkis, et hind on tõusnud 70% kuni 100% ning veel üks vastaja ehk 2% märkis, et hind on tõusnud rohkem kui 100%.

Analüüsisdes tooraine hinna langust selgub, et 2 vastajat 7-st ehk 28,6% märkisid, et hind on langenud 10% kuni 40%. Samas vahemikus 40% kuni 70% hind langes 2 vastajal ehk 28,6%. 3 vastajat ehk 42,9% märkisid, et hind langes 70% kuni 100%. Kuni 10% hinna languse märkinud vastajaid ei olnud.

Autor uuris ka vastajatelt, kas ettevõttes oli tehtud mingeid muudatusi tööjõu osas peale piirangute kehtestamist. Vastuseks oli pakutud kolm vastuse võimalust. Analüüsisdes vastuseid sellele küsimusele selgus, et 22 vastajat 60-st ehk 36,7% märkisid, et ettevõtte tööjõud vähenes ning töötajaid koondati. 37 vastajat ehk 61,7% vastasid, et muutused puudusid ning tööjõu arv jäi samaks. Vaid üks vastaja ehk 1,7% märkis, et ettevõtte tööjõud suurenes ning võeti töötajaid juurde pärast sanktsioonide kehtestamist.

Edasi analüüsis autor, millist mõju avaldasid kehtestatud sanktsioonid ettevõtetele. Enamik vastajaid tõi välja, et sanktsioonid avaldasid nende äritegevusele negatiivset mõju (kood 1). Mitu korda märgiti vastustes, et ettevõtete majanduslik seisukord halvenes. Ettevõtete kasum vähenes, mis on seotud nõudluse ja tellimuste arvu vähenemisega. Mitmed vastajad rõhutasid, et sanktsioonide tõttu tuli loobuda varasemalt planeeritud investeeringutest ja arendustest ning planeeritud toote laiendamine ebaõnnestus. Üks vastajatest kirjutas järgmist: *“Kehtestatud piirangud mõjutasid niipalju, et oleme pidanud otsima uued tarnekanalid. Puidutööstusel oli juba 2021. aasta oktoobrist eelinfo olemas, et midagi hakkab juhtuma. Seetõttu oli meil natuke aega ette valmistuda.”*

Kolm ettevõtjat vastasid, et nende ettevõttel on mitu suunda, seetõttu keskendusid nad nende arendamisele. 60 vastanud inimese hulgas märkis 14, et sanktsioonid puidu ja puidutoodete impordi keelu osas ei mõjutanud nende äritegevust ning sanktsioonide mõju hakkab selguma alles tulevikus (kood 2). Kaheksa vastajat märkisid samal ajal, et nad ei tunne otseselt mõju sanktsioonidest, vaid kaudset. Üks vastaja vastas näiteks järgmiselt: *„Sanktsioonid ei mõjutanud otseselt, mõju oli kaudne. Seoses energiahindade tõusuga kallinesid nii tooted kui teenused. Samas tõusid ka valmistoodangu hinnad.“* Teine vastaja tõi välja järgmist: *„Tänu sellele, et suutsime kiiresti leida uusi tarnijaid, ei ole meil töö jätkamiseks materjalipuudust. Sanktsioonidel oli meile pigem kaudne mõju, nimelt elektrihinna tõus. Jätkame oma äritegevust, kuid hetkel arendame uusi suundi ja uusi tooteid, mis võivad tuua rohkem kasumit.“*

Viimases küsimuses uuris autor, milliseid muudatusi on tehtud tootmisprotsessi korralduses. 60-st vastajast 15 märkis, et nad investeerisid uude seadmesse ja masinatesse, et oleks võimalik

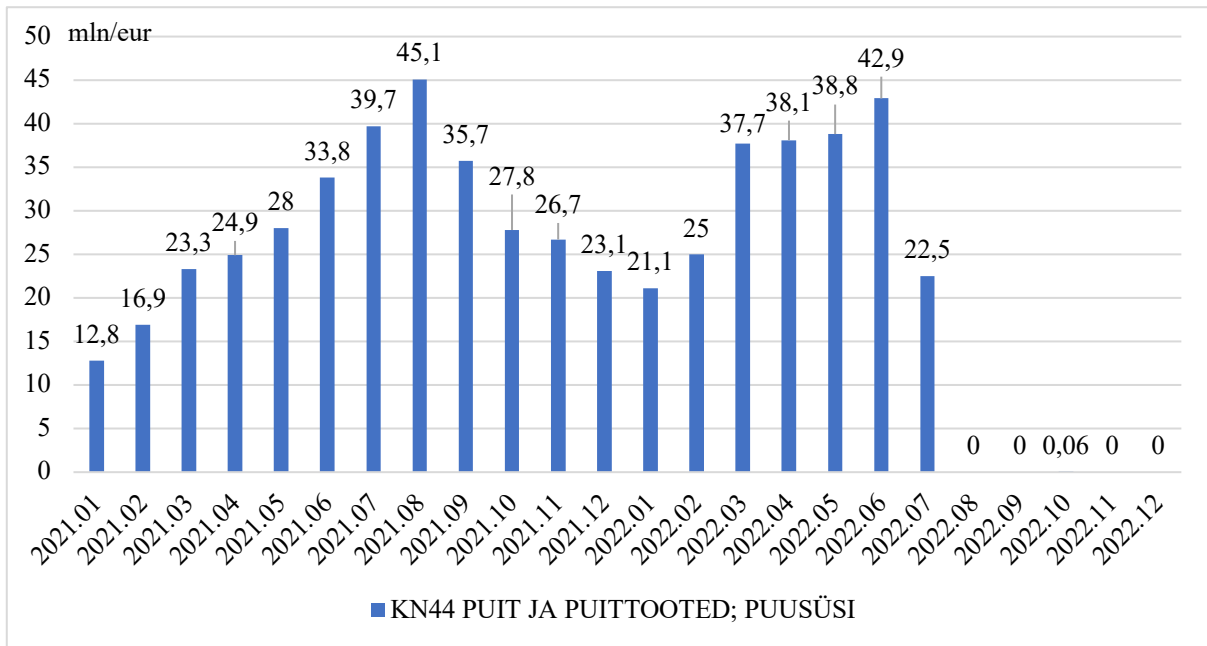
toota teisi materjale ja tooteid. Samuti mainisid mõned vastajad, et nad tegid täiendavaid investeeringuid kõrgema lisandväärtusega toodete tootmiseks. Üks vastaja kirjutas järgmiselt: „*Uued toote katsetused (puidu sortimendi suurendamine), koostööpartnerite ringi laiendamine, planeeritud tootmisseisakud konkurentsist tuleneva hinnasurve ja sellega seotud tellimuste vähenemise tõttu.*“ Enamus vastanutest olid ühel meelel, et nende tootmisprotsess jäi muutumatuks (kood 2). Siin kohal üks vastaja vastas järgmist: „*Ettevõtte majanduslik olukord võimaldab olla mõnda aega äraootaval positsioonil ja mitte teha muudatusi tootmisprotsessis.*“

Kokkuvõtteks selgus, et 34 vastajat ehk 57%, märkisid, et puidu ja puidutoodete import Venemaalt on perioodil 24. veebruar 2022 kuni 31. detsember 2022 langenud 70-100% võrreldes eelmise 10 kuu importmahu võrdlusega. 80% vastanutest (48 60-st) nimetas Venemaad puitu ja puittooteid importiva ettevõtte peamiseks partneriks enne 2022. aasta kehtestatud piiranguid. Kõige sagedamini nimetati uute koostööpartneritena Soome riiki. Enne piirangute kehtestamist pöörati impordil tähelepanu dokumentidele ja puidu kvaliteedile. Pärast piirangute kehtestamist märkis 78,3% vastanutest, et nende töömaht on vähenenud, 58% vastanutest märkis, et tooraine hind on tõusnud 10%-40% ja 36-st 60-st vastanustest märkis, et nad on hakanud otsima uusi partnereid, et oma äritegevust jätkata. Analüüsidest vastuseid selgus, et enamikule ettevõtetest avaldasid sanktsioonid negatiivset mõju, käive vähenes ning tootmisprotsessi muutmiseks soetasid ettevõtjad uusi masinaid ja seadmeid.

2.2.2. Aastate 2021-2022 statistiliste andmete analüüs

Antud alapeatükis analüüsib autor statistilisi andmeid seoses puidu ja puittoodete importimisega Venemaalt Eestisse aastatel 2021 ja 2022. Andmed imporditud puidu ja puittoodete kohta võeti Maksu- ja Tolliameti ning Statistikaameti veebilehtedelt.

Joonisel kajastatakse puidu ja puittoodete importi Venemaalt Eestisse 2021-2022 aastatel kuude lõikes. Vertikaalne telg näitab imporditud puidu ja puittoodete väärtust miljonites eurodes ning horisontaalne telg näitab aega kuudes. Andmed on esitatud eurodes ning ajavahemik katab perioodi jaanuarist 2021 kuni detsembrini 2022. (vt joonis 6) Statistikaametist saadud andmed on teisendatud ja ümardatud ühe komakohani.

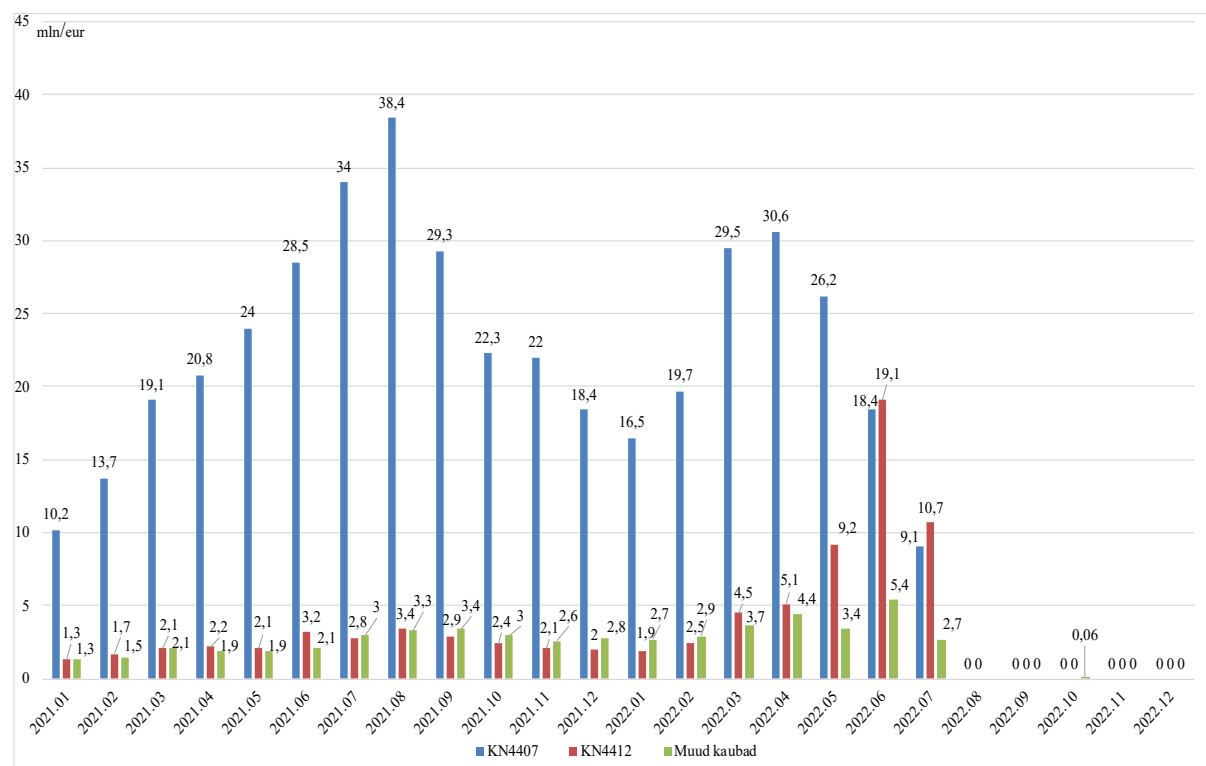
Joonis 6. Puidu ja puittoodete impordi maht eurodes Venemaalt Eestisse 2021-2022 aastatel (Statistikaamet, 2023b; autori koostatud)

Analüüsist selgus, et impordi maht oli suhteliselt stabiilne ja jäi vahemikku 10-25 miljonit eurot kuus. 2021. aasta alguses oli import madal, ulatudes veidi üle 12,8 miljoni euro kuus. Seejärel hakkas maht tõusma ning jõudis kõrgeimasse punkti augustis, kus impordi maht Venemaalt ületas 45 miljoni euro piiri. See omakorda moodustas kõige suurema impordimahtu eurodes kuus 2021. aastal. Pärast seda hakkas impordimaht langema, ulatudes novembris 26,7 miljoni euronit kuus. 2021. aasta detsembris vähenes impordi maht veelgi ja ulatus vaid 23,1 miljoni euronit.

2022. aasta alguses oli impordi maht jõudnud 21,1 miljoni euronit, mis on umbes 50% kasv võrreldes 2021. aasta algusega. Alates veebruarist hakkas impordi maht taas tõusma ja märtsis oli see üle 37 miljoni euro, mis oli üle 14 miljoni euro võrra rohkem kui 2021. aasta märtsis. Sanktsioonid puidu ja puittoodete impordile kehtestati 8. aprillil 2022, kuid enne nende kehtima hakkamist, ehk mais ja juunis, oli impordi maht väga kõrge. Impordi maht saavutas oma tipu 2022. aasta juunis, ületades 42 miljonit eurot, mis oli suurim impordi maht kuus eurodes aastal 2022 enne sanktsioonide jõustumist. Siiski ei ületanud imporditud puidu ja puittoodete maht juunis 2022 imporditud mahtu juunis 2021 ning vahe oli veidi üle 2 miljoni euro. Ööl vastu 11. juulit 2022 jõustusid sanktsioonid ja selleks hetkeks oli Venemaalt Eestisse imporditud puitu ja puittooteid veidi enam kui 22 miljoni euro väärtuses.

2021. aasta esimese seitsme kuuga imporditi Venemaalt Eestisse puitu ja puittooteid 179,4 miljoni euro väärtuses, kuid 2022. aasta sama perioodi jooksul impordimaht moodustas 226,1 miljonit eurot ehk 26,03% võrra rohkem.

Joonis 7. Impordi maht kaupade nomenklatuuri järgi eurodes aastatel 2021-2022
(Statistikaamet, 2023b; autori koostatud)

Analüüsid puitu ja puittoodete (kaubagrupp 44) impordimahte üksikute rubriikide lõikes, tõi autor välja kaks kõige suurema mahuga rubriiki võrreldes teiste puidu rubriikide impordiga koos. Kõige enam imporditi Venemaalt Eestisse kaubarubriiki 4407, mis hõlmab pikikiudu saetud või lõhestatud, spoonihööveldatud või -kooritud puitu. Analüüsitud perioodil moodustas peaaegu kogu imporditud puidu ja puittoodete mahu antud rubriigi kaubad. Näiteks 2021. aasta veebruaris imporditi puitu ja puittooteid kokku üle 16,9 miljoni euro väärtuses, millest kaubarubriik 4407 moodustas enam kui 13,7 miljonit eurot ehk umbes 80% kogu imporditud puidu ja puittoodete mahust. Rubriiki 4407 imporditi kõige suurem kogus augustis 2021, mil impordi maht ulatus 38 miljoni euroni. Seejärel langes impordi maht ja püsis stabiilne kuni juunini 2022, mil see taas tõusis. Terve perioodi vältel kõikus impordi maht koos antud rubriigis vahemikus 10 kuni 38 miljoni euro vahel.

Kaubarubriik 4412 import, kuhu kuuluvad vineer, spoonitud plaadid jms kihtpuitmaterjalid, on alates 2021. aasta jaanuarist olnud üldiselt madal. Alates 2022. aasta märtsist hakkas nende

kaupade import märgatavalt kasvama. Selle rubriigi kaupade kõige suurem impordi maht oli juunis 2022, ulatudes 19 miljoni euroni. Seega ületades kaubarubriigi 4407 impordi enam kui 600 tuhande euroga. Impordi maht selles rubriigis oli üsna muutlik, kõikudes vahemikus 1 kuni 19 miljonit eurot.

„Muud kaubad“ koosnevad ülejäänud 19 kaubarubriigist, 4401-4405, 4408-4411 ja 4413-4421. Rubriigi 4406 kaupu Venemaalt Eestisse ei imporditud alates 2021. aasta jaanuarist kuni sanktsioonide kehtestamiseni 2022. aasta juulis. "Muude kaupade" impordi maht oli suhteliselt stabiilne kuni juunini 2022, kus see järsku kasvas ja ulatus 5 miljoni euroni, millest rubriigi 4410 kaupade import moodustas veidi üle 1,5 miljoni euro. Selle rubriigi impordi maht varieerus perioodil jaanuar 2021 kuni juuni 2022 vahemikus 1 kuni 3 miljoni euro vahel. Nimetatud rubriikidest imporditi igakuiselt kuni sanktsioonide kehtestamiseni juulis 2022 kaupu rubriikidest 4401-4402, 4408-4411, 4415, 4418 ja 4421. 2022. aasta juulis oli nendest rubriikidest suurim impordimaht rubriigi 4410 kaupu summas veidi enam kui 800 tuhat eurot .

Analüüsid andmeid pööras autor tähelepanu sellele, et pärast sanktsioonide jõustumist juulis 2022. aastal toodi oktoobris Venemaalt kaubarubriiki 4401 kuuluvaid tooteid väärtuses 56 tuhat eurot. Kuna Eesti Statistikaamet saab andmeid Maksu- ja Tolliametilt, siis autor saatis päringu Maksu- ja Tolliametisse selgituste saamiseks. Vastuseks päringule selgitati, et 2022. aasta lõpus tuli uus Euroopa Liidu komisjoni seisukoht, et kui kaup on enne sanktsioonide jõustumist Euroopa Liidu territooriumile sisse toodud, siis sellele lubati vormistada import deklaratsioon. Pärast vormistatud impordi 2022. aasta oktoobris kuni 2022. aasta lõpuni Venemaalt Eestisse enam puitu ja puittooteid ei imporditud.

Läbiviidud analüüsi põhjal selgus, et puidu ja puittoodete impordi maht Venemaalt perioodil jaanuarist 2021 kuni sanktsioonide jõustumiseni juulis 2022 oli suhteliselt stabiilne, ulatudes vahemikku 10-25 miljonit eurot kuus. 2021. aastal saavutas impordi maht kõrgeima punkti augustis, kus impordi maht Venemaalt ületas 45 miljoni euro piiri. Seejärel hakkas impordi maht langema ja ulatus novembris 26,7 miljoni euroni kuus ning detsembris 23,1 miljoni euroni. 2022. aasta alguses oli impordi maht tõusnud 21,1 miljoni euroni, mis oli umbes 50% rohkem võrreldes 2021. aasta algusega. Pärast seda hakkas impordi maht taas tõusma ja saavutas tipu 2022. aasta juunis, ületades 42 miljonit eurot. Puidu ja puittoodete impordi sanktsioonid kehtestati 8. aprillil 2022 ning enne sanktsioonide jõustumist 10. juulil 2022 oli impordi maht üsna suur, ületades 20 miljonit eurot kuus.

Eraldi puitu ja puittoodete kaubarubriike analüüsidest tõstab autor esile, et enim toodi perioodil 2021. aasta jaanuarist kuni sanktsioonide jõustumiseni Venemaalt pikikiudu saetud või lõhestatud, spoonihööveldatud või -kooritud puitu (kaubarubriik 4407). Vaadeldaval perioodil moodustasid peaaegu kogu imporditud puidu ja puittoodete mahu selle rubriigi kaubad ning kõige suurem kogus imporditi augustis 2021, mil impordi maht ulatus 38 miljoni euroni. Vineeri, spoonitud plaatide ning kihtpuitmaterjalide (kaubarubriik 4412) import oli üldiselt madal alates 2021. aasta jaanuarist, kuid hakkas märgatavalt kasvama alates 2022. aasta märtsist. Selle rubriigi kõige suurem impordi maht oli juunis 2022, ulatudes 19 miljoni euroni. Muude puidu ja puittoodete rubriikide import oli suhteliselt stabiilne kuni juunini 2022, kus see järsku kasvas ja ulatus 5 miljoni euroni. Pärast sanktsioonide jõustumist juulis 2022. aastal toodi oktoobris Venemaalt küttepuit palkidena (kaubarubriiki 4401) väärtuses 56 tuhat eurot. Selline import oli võimalik, kuna Euroopa Liidu uuendatud seisukoha kohaselt võis enne sanktsioonide kehtestamist Euroopa Liitu sisse toodud kaupadele vormistada importdeklaratsioon. Alates 2022. aasta novembrist Venemaalt Eestisse enam puitu ja puittooteid ei ole imporditud.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Selles alapeatükis tehakse järeldusi lõputöö analüüsi tulemustest, mille põhjal tehakse ettepanekud, kuidas Eesti puidutööstusettevõtteid saavad jätkata oma äritegevust. Antud alapeatükis analüüsitakse samuti ka puidutööstusettevõtete poolt välja toodud probleeme seoses kehtestatud sanktsioonidega, millele tehakse ka erinevaid ettepanekuid nende lahendamiseks.

Lõputöö uurimisprobleem seisnes küsimuses, kuidas 2022. aastal kehtestatud sanktsioonid on mõjutanud Eesti puidutööstusettevõtteid. Selleks, et seda uurida, keskenduti töös sanktsioonide olemuse tõlgendamisele, nende mõju ja efektiivsuse ulatusele ning Eesti puidutööstusettevõtete seas läbi viidud küsitlusele.

Esimene uurimisküsimus hõlmas sanktsioonide olemust, liike ja nende kehtestamise eesmärki. Küsimusele vastuse leidmiseks kogus töö autor kokku erinevatest allikatest informatsiooni. Käesoleva töö lk 9 esitatud teooriast selgus, et sanktsioonid on olnud riigihalduse tööriist juba ammu ajast ning nende populaarsus välispoliitilise vahendina on märkimisväärselt

kasvanud pärast külma sõja lõppu. Samuti selgus, et sanktsioonid on sihipärased meetmed, millega lõpetatakse või ähvardatakse lõpetada traditsioonilised kaubandus- või finantssuhted poliitilistel eesmärkidel, mille on põhjustanud teise riigi valitsuse tegevus (käesolev töö lk 9). Teooria kohaselt (käesolev töö lk 9) sanktsioonide liigid on erinevad, neil on erinev mõju, neid võib eristada majandus-, diplomaatilisi-, liikumis-, spordi-, kultuuri-, teadus- ja kaubandussanktsioone. Käesolevas töös autor keskendus majandus-, ja kaubandussanktsioonide uurimisele, kuna 8. aprillil 2022 oli kehtestatud viies sanktsioonipakett, mis keelas täielikult puidu ja puittoodete impordi Venemaalt (käesolev töö lk 13).

Teine uurimisküsimus oli, et kuidas mõjutasid kehtestatud sanktsioonid Eesti puidutööstusettevõtete tulemuslikkust, partnerite valikuid ning tootmise omahinda. Käesoleva töö lk 14 esitatud teooriast selgus, et sanktsioone on erinevat tüüpi ning nende mõju võib avalduda nii lühikeses, keskmises kui ka pikas perspektiivis. Samuti selgus teooriast, et igasugustel sanktsioonidel on kahepoolne negatiivne mõju, mis kehtib nii sanktsioone kehtestanud riigi kui ka vastuvõtjariigi majanduse osas (käesolev töö lk 16). See omakorda mõjub rahvusvahelistele ettevõtetele, kes on sunnitud oma äritegevuse jätkamiseks otsima uusi turge või tarnijaid ning negatiivse mõju leevendamiseks kohandama oma äristrateegiat, näiteks mitmekesistades oma tootevalikut, investeerides uutesse tehnoloogiatesse ja luues suhteid partneritega väljaspool sanktsioneeritud riiki (käesolev töö lk 17).

Analüüsi tulemuste alapeatükis 2.2.2, mis käsitles statistilisi andmeid seoses puidu ja puittoodete importimisega Venemaalt Eestisse aastatel 2021 ja 2022 selgus, et nimetatud perioodi jooksul puidu ja puittoodete impordi maht oli stabiilne ning jäi vahemikku 10-25 miljonit eurot kuus (vt joonis 6). Impordimaht 2021. aasta juulis ületas 45 miljoni euro piiri, mis omakorda moodustas kõige suurema impordimahu eurodes kuus 2021. aastal. Statistiliste andmete analüüsimisel selgus, et 2022. aastal perioodil jaanuarist kuni juulini oli impordimaht 26,03% võrra suurem võrreldes sama perioodiga aastal 2021 (käesolev töö lk 34). Analüüsi tulemusest nähtub, et 2022. aastal imporditud puidu ja puittoodete maht on suurem kui 2021. aastal, kuna perioodil 8. aprill kuni 10. juuli 2022 oli üleminekuperiood (käesolev töö lk 5), mille jooksul ettevõtjatel oli võimalik importida puitu ja puittooteid eelnevalt sõlmitud lepingute alusel. Millest võib ka järeldada, et ettevõtted kasutasid seda võimalust meeeldi.

Küsimustiku analüüsist selgus, et kehtestatud sanktsioonide tõttu puidu ja puittoodete impordi maht Venemaalt ajavahemikul 24. veebruar 2022 kuni 31. detsember 2022 võrreldes eelmise

10 kuuga vähenes 70%-100% võrra, millele viitas suurem osa vastjatest (vt joonis 3). Autor on arvamusel, et selle vähendamise põhjusteks on mitu aspekti. Esiteks ettevõtjatel polnud võimalik täita määruses 2022/576 artiklis 3i kehtestatud nõuded ehk ettevõtetel puudus enne 9. aprilli 2022 sõlmitud leping (käesolev töö lk 13). Teiseks ettevõtjad ise otsustasid varem lõpetada partnersuhted Venemaaga.

Analüüsist selgus, et puidutööstuseettevõtjad, kes peamiselt importisid puitu ja puittooted Venemaalt, otsisid uusi partnereid teistest riikidest. Uute partnerlussuhete loomise vajadust sanktsioonide tõttu kinnitab teooria osa (käesolev töö lk 16-17). Eesti puidutöötlemisettevõtetele on uue partnerina eelistatuimad partnerriigid Soome ja Rootsi (vt joonis 4). Järelikult eelistavad ettevõtted Soomet ja Rootsit, kuna antud riigid omavad piirkonnas geograafilist lähedust ja majandussidemeid. Lisaks on nimetatud riigid Euroopa Liidu riigid, seega ei ole nende riikide puidu ja puittoodete importimisel tollivormistust ega impordimakse, mis tähendab ka ettevõtetele kulude pealt kokkuhoidmist.

Pidades silmas sanktsioonide mõju tooraine hindadele Eesti puidutööstussektoris, analüüsist selgus, et enamik vastanud ettevõtteid ehk 83% märkisid (käesolev töö lk 30), et tooraine hind on tõusnud peale sanktsioonide kehtestamist. Kõige sagedamini mainiti tooraine hindade tõusu vahemikus 10%-40% (vt joonis 5), millest võib järeldada, et ettevõtted kogeivad survet tooraine hindade tõusu tõttu. Autori arvates võib tooraine hindade tõus olla seotud sellega, et hankeprotsess on komplitseeritud, mis võib omakorda viia valmistoote kallinemiseni ning mida kinnitab ka teooria osa (käesolev töö lk 15). Samuti tooraine hindade tõus võib mõjutada ettevõtete majandustegevust ja kasumit. Tooraine hinna kallinemine mõjutab ka lõpp-produkti hinda, kuid suures plaanis saab ettevõtte säilitada töökohad ning vältida läbi selle koondamisi.

Analüüsides ettevõtjate arvamust selle kohta, millist mõju avaldasid sanktsioonid nende äritegevusele, selgus, et sanktsioonid avaldasid negatiivset mõju, kuid täielikku mõju saab hinnata tulevikus (käesolev töö lk 31). Samuti selgus, et hetkel tunnevad ettevõtjad sanktsioonide mõju elektrienergia hindade tõusu kaudu (käesolev töö lk 31). Selline tulemus on kooskõlas aspektidega, mida kajastati töö teoreetilises osas (käesolev töö lk 17).

Analüüsides töös kogutud andmeid, selgus, et sanktsioonide mõju Eesti puidutööstuseettevõtetele, kelle äritegevus oli seotud puidu ja puittoodete importimisega Venemaalt, on avaldunud mitmel eri moel. Uuringuküsitluste tulemuste põhjal on selge, et sanktsioonide negatiivset mõju ettevõtete äritegevusele on võimalik täielikult hinnata alles

teatud aja möödudes. Siiski on võimalik kogutud andmete põhjal teha kokkuvõtteid ning esitada parendus-, või lahendusettepanekuid.

Sellest tulenevalt esitab lõputöö autor teooriast, statistiliste andmete ja küsimustiku analüüsi tulemustest lähtuvalt kaks ettepanekut Eesti puidutööstuseettevõtetele koos täiendava selgitusega. Ettepanekute esitamiseks saadab lõputöö autor küsitluses osalenutele internetilingi antud lõputööle.

1. Laiendada partnerite baasi.

Ettepanekut kinnitavad küsitluse vastused, et äritegevuse jätkamiseks tuleb leida uusi partnerlusettevõtteid. Partnerbaasi laiendades on võimalik saavutada läbiraakimistel paremaid hindu, importida kvaliteetset kaupa ja laiendada tooraine või valmistoote valikut.

2. Investeerida olemasolevate toodete parendamisse.

Ettepanekut kinnitavad küsitluse vastused, et äritegevuse toetamiseks tuleb pöörata tähelepanu olemasolevate toodete parendamisse, mis juba on tulutoovad ettevõtte jaoks. Samuti on võimalik muuta peamist toorainet, ehk puitu ning valmistada tooteid mõnest muust materjalist.

KOKKUVÕTE

2022. aasta veebruaris kerkis maailmas uus väljakutse seoses Venemaa agressiooniga Ukraina vastu. Ameerika Ühendriigid, Euroopa Liit ja nende liitlased teatasid sanktsioonide kehtestamisest, et avaldada mõju Venemaa tegevusele, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas. Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonid mõjutasid erinevaid valdkondi, samas avaldasid mõju ka neid kehtestanud riikidele.

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada sanktsioonide mõju Eesti puidutööstusettevõtete majandustegevusele. Eesmärgi saavutamiseks püstitas töö autor neli uurimisülesannet.

Esimese uurimisülesande raames andis autor ülevaade teadusallikate põhjal sanktsioonide olemusest, efektiivsusest ning mõju ulatusest. Sanktsioone, kui piiravaid meetmeid, on kasutatud juba pikka aega. Sanktsioonide kasutamise eesmärk on mõjutada riigi tegevust majanduslikust vaatenurgast, vältides sellega sõjalist konflikti. Tulenevalt sellest, et sanktsioone on erinevat tüüpi, vastavalt olukorrale valitakse sobivaim ning nende rakendamisel on alati olemas risk, et need võivad kaasa tuua soovimatuid tagajärgi, mis võivad kahjustada sanktsioone kehtestava riigi huve.

Sanktsioonide tõhusus sõltub mitmest tegurist, sealhulgas nende eesmärkidest, rakendusviisist ja sihtriigi majanduslikest ja poliitilistest tingimustest. Piirangute mõju sõltub suuresti sihtmärgist ning mõned võivad olla liiga nõrgad ja ei avalda piisavat survet, samal ajal kui teised võivad olla liiga tugevad ja kahjustada liiga palju tööstusi ja tsiviiliskuid. Samuti piirangute mõju võib avaldada nii lühikeses, keskmises kui ka pikas perspektiivis.

Teise uurimisülesande raames analüüsis autor puidutööstusettevõtjate hinnanguid ettevõtte majandustegevusele peale sanktsioonide kehtestamist. Analüüsi käigus selgus, et kehtestatud sanktsioonid Venemaa tegevuse vastu avaldasid mõju Eesti puidutööstusele. Peamisteks aspektideks toodi välja, et äritegevuse jätkamiseks tuli ettevõtjatel otsida uusi partnereid puidu ja puittoodete importimiseks teistest riikidest ning ettevõtete majanduslik seis halvenes peale sanktsioonide kehtestamist. Kehtestatud sanktsioonid mõjutasid ettevõtete majanduslikku seisundit mitte ainult sellepärast, et keelati Venemaalt puidu ja puittoodete import, vaid ka seetõttu, et sanktsioonid mõjutasid Venemaa energiaressurside importi, mille tulemusel tõusis elektrienergia hind.

Kolmanda uurimisülesande raames analüüsis autor puidu ja puittoodete impordi statistili näitajaid aastatel 2021 ja 2022. Periood valiti sellisena, kuna sel moel oli võimalik analüüsida impordimahu muutusi enne sanktsioonide kehtestamist, sanktsioonide kehtestamise ajal ja enne nende jõustumist. Analüüsist selgus, et valitud perioodi jooksul impordi maht oli stabiilne ja jäi vahemikku 10-25 miljonit eurot kuus. 2022. aastal oli impordi maht perioodil jaanuar-juuli 26,03% suurem võrreldes 2021. aasta sama perioodiga, võttes arvesse asjaolu, et 8. aprillil 2022 kehtestati viies sanktsioonide pakett, mis jõustus 10. juulil 2022. aastal ja mis sisaldas puidu ja puittoodete impordikeeldu.

Neljandaks uurimisülesandeks oli seostada teooria ja uuringu tulemusi, teha järeldusi ning esitada ettepanekuid. Lõputöö teoreetilised lähenemised kattusid paljudes aspektides kokku tulemustega. Sanktsioonide ajal peavad tööstuseettevõtted äritegevuse jätkamiseks läbi mõtlema oma äristrateegia. Töös tehti kaks ettepanekut probleemide lahendamiseks seoses 2022. aastal kehtestatud sanktsioonidega, mis keelasid puidu ja puidutoodete impordi Venemaalt. Ettepanekud sisaldasid endas partnerbaasi laiendamist ja investeerimist juba olemasoleva toodangu parendamisse.

Antud lõputöö aitab mõista, et 2022. aastal Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonidel on mõju ka nendele riikidele, kes neid kehtestavad. Käesoleva töö autor uuris sanktsioonide mõju Eesti puidutööstusele alates 2022. aastast kuni 2023. aasta alguseni, mis ei ole pikk periood. Sellest lähtuvalt on võimalik lõputööd edasi arendada ning uurida ja analüüsida, millist mõju avaldasid sanktsioonid Eesti puidutööstusele pikema perioodi vältel.

Lõputöös püstitatud eesmärk sai täies mahus täidetud ning uurimisküsimusele on leitud vastused.

SUMMARY

In February 2022, a new challenge emerged in the world due to Russia's aggression against Ukraine. The United States, the European Union, and their allies announced the imposition of sanctions to influence Russia's actions, which destabilized the situation in Ukraine. The sanctions imposed on Russia affected various sectors, while also impacting the countries that imposed them.

The aim of the dissertation was to determine the impact of sanctions on the economic activity of Estonian wood industry companies. To achieve the main aim, four research tasks were established at the beginning of the work.

The first task of the research was to provide an overview based on scientific sources, of the nature, effectiveness, and scope of sanctions. Sanctions, as restrictive measures, have been used for a long time. The purpose of using sanctions is to influence a country's actions from an economic perspective, thereby avoiding military conflict. As there are different types of sanctions, the most suitable one is chosen according to the situation, and there is always a risk that their implementation may have undesirable consequences, which may harm the interests of the state imposing the sanctions.

The effectiveness of sanctions depends on several factors, including their goals, implementation methods, and the target country's economic and political conditions. The impact of restrictions largely depends on the target, as some may be too weak and not exert enough pressure, while others may be too strong and harm too many industries and civilians. Additionally, the impact of restrictions can also be felt in the short, medium, and long term.

As part of the second research task, the author analyzed the opinions of wood industry entrepreneurs on the impact of sanctions on the company's economic activity. The analysis revealed that the sanctions imposed on Russia had an effect on the Estonian wood industry. The main aspects highlighted were that entrepreneurs had to seek new partners from other countries for importing wood and wood products in order to continue their business, and the economic situation of the companies worsened after the imposition of sanctions. The sanctions not only affected the economic situation of the companies by prohibiting the import of wood and wood products from Russia but also affected the import of Russian energy resources, resulting in an increase in the price of electricity.

Based on the third research task, the author analyzed the statistical indicators of wood and wood product imports in 2021 and 2022. The period was chosen in such a way that it was possible to analyze changes in import volume before the imposition of sanctions, during their imposition, and before their enforcement. The analysis revealed that during the chosen period, the import volume remained stable and ranged between 10-25 million euros per month. In 2022, the import volume during the period of January to July was 26.03% higher compared to the same period in 2021, taking into account the fact that on April 8, 2022, the fifth package of sanctions was imposed, which came into effect on July 10, 2022, and included a ban on the import of wood and wood products.

The fourth research task was to relate the theory and the results of the study, draw conclusions, and make recommendations. The theoretical approaches of the dissertation matched the results in many aspects. During the sanctions, industrial companies must carefully consider their business strategy to continue their operations. Two proposals were made in the thesis to solve the problems related to the sanctions imposed in 2022, which banned the import of wood and wood products from Russia. The proposals included expanding the partner base and investing in improving existing products.

This dissertation helps to understand that the sanctions imposed against Russia in 2022 also have an impact on the countries that impose them. The author of this dissertation studied the impact of sanctions on the Estonian wood industry from 2022 to the beginning of 2023, which is not a long period. Based on this, it is possible to further develop the dissertation and investigate and analyze the impact of sanctions on the Estonian wood industry over a longer period.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Allanson, P. & Notar, C., 2020. Statistics as Measurement: 4 Scales/Levels of Measurement. *Education Quarterly Reviews*, 3(3), pp. 375-385.

Beilmann, M., 2020. *Küsitlusuuringud*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://samm.ut.ee/kusitlusuuringud> [Kasutatud 12.01.2023].

Cerniauskas, S., Ratmirova, O., Viaznikoutsava, K., Yarashevich, A. & Dauksza, J., 2022. *Traders Are Sneaking Banned Russian and Belarusian Wood into the EU By Pretending It's From Central Asia*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.occrp.org/en/investigations/traders-are-sneaking-banned-russian-and-belarusian-wood-into-the-eu-by-pretending-its-from-central-asia> [Kasutatud 19.01.2023].

Deng, Z-P., Fu, T., Song, X., Wang, Z-L., Guo, D-M., Wang, Y-Z., & Song, F., 2022. Highly Flame-Retardant and Low Heat/Smoke-Release Wood Materials: Fabrication and Properties. *Polymers*, 14(19), pp. 1-14.

Dizaji, S. F., Lis, P., Murshed, S. M. & Zweiri, M., 2020. What the political economy literature tells us about blockades and sanctions. *ISS Working Paper Series / General Series*, pp. 1-22.

Eesti Tollitariifistik, 2023. *Grupp 44. Puit ja puittooted; puusüsi*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://apps.emta.ee/arcticariff-public-web/#!/taric/nomenclature/sbn?sd=20.03.2023&d=I&cc=&l=et&ql=et&ea=false> [Kasutatud 20.03.2023].

Elliott, K. A., Hufbauer, G. C. & Oegg, B., 2008. *Sanctions*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.econlib.org/library/Enc/Sanctions.html> [Kasutatud 20.01.2023].

Euroopa Komisjon, 2022. *Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_et [Kasutatud 02.12.2022].

Euroopa Liidu Nõukogu, 2022a. *Kuidas ja millal võtab EL vastu sanktsioone*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/sanctions/> [Kasutatud 20.11.2022].

Euroopa Liidu Nõukogu, 2022b. *Eri liiki sanktsioonid*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/sanctions/different-types/> [Kasutatud 20.11.2022].

Euroopa Liidu Nõukogu, 2022c. *ELi sanktsioonide vastuvõtmise ja läbivaatamise menetlus*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/sanctions/adoption-review-procedure/> [Kasutatud 20.11.2022].

Euroopa Liidu Teataja, 2010. *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 995/2010, 20. oktoober 2010, milles sätestatakse puitu ja puittooteid turule laskvate ettevõtjate kohustused*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0995> [Kasutatud 20.11.2022].

Gordeev, R. V. & Pyzhev, A. I., 2022. Social and Economic Importance of Forest Companies in Asian Russia: Evidence from Corporate Financial Reporting. *Forests*, 13(2151) pp. 1-16.

Guetterman, C. T., Fetters, M. D. & Creswell, J. W., 2015. Integrating Quantitative and Qualitative Results in Health Science Mixed Methods Research Through Joint Displays. *Ann Fam Med*, 13(6), pp.554-561.

Gulomova, S. T. & Choriyeu, M. M., 2022. Sanctions as a tool of geopolitics: problems of legitimacy and methods of counteraction. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 1(9), pp. 16–23.

Halcomb, E. J., 2019. Mixed methods research: The issues beyond combining methods. *Journal of Advanced Nursing*, 75(3), pp. 499-501.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2010. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Iljin, E., 2018. *Venemaa kaubandusliku piirangu mõju euroopa liidu väliskaubandusele*. Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Kaaristo, D., 2015. *Puidu impordi litsentseerimissüsteemi rakendamine Eestis*. Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Kaliyadan, F. & Kulkarni, V., 2019. Types of Variables, Descriptive Statistics, and Sample Size. *Indian Dermatol Online J*, 10(1), pp. 82-86.

Kalmus, V., 2015. *Standardiseeritud kontentanalüüs*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://samm.ut.ee/kontentanalyys> [Kasutatud 10.01.2023].

Kazantsev, S. V., 2022. Anti-Russian Sanctions: Then and Now. *Russian Social Science Review*, 63(1–3), pp. 2–14.

Lektzian, D. & Mkrtchian, G., 2021. The effect of sanctions on economic freedom. *Social Science Quarterly (Wiley-Blackwell)*, 102(6), pp. 2776–2794.

Maksu- ja Tolliamet, 2022a. *Juuli esimese kümne päevaga toodi Eestisse rohkem puitu kui terves juunis kokku*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/uudised/juuli-esimese-kumne-paevaga-toodi-estisse-rohkem-puitu-kui-terves-juunis-kokku> [Kasutatud 21.10.2022].

Maksu- ja Tolliamet, 2022b. *Statistika ja avaandmed*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/ariklient/amet-uudised-ja-kontakt/uudised-pressiinfo-statistika/statistika-ja-avaandmed> [Kasutatud 05.01.2023].

Manushin, D. V., 2022 Global economy of sanctions, sanctions, countersanctions and the new global currency. *Russian Journal of Economics and Law*, 16(2), pp. 345-369.

Meyer, K., Fang, T., Panibratov, A., Peng, M. & Gaur, A., 2023. International business under sanctions. *Journal of World Business*, 58(2), pp. 1-41.

Nagdaseva, A. P., 2019. Sanctions as a Socio-Political Factor of International Cooperation (on the Example of the Influence of Modern Russian-German Relations on the International System). *Discourse*, 5(4), pp. 73-85.

Nureev, R. & Busygin, E., 2016. Economic Sanctions of the West and Russian Anti-sanctions: Success or a Failure? *Journal of Institutional Studies*, 8(4), pp. 6-27.

Nureev, R. & Busygin, E., 2017. Economic sanctions: costs and benefits of confrontation. *Terra economicus*, 15(8), pp. 55-74.

Euroopa Liidu Teataja, 2022. *Nõukogu määrus (EL) 2022/576, 8. aprill 2022, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://eur->

lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R0576

[Kasutatud

20.11.2022].

Pavlova, S. A., Pavlov, I. Y. & Amiraslanov, I. D., 2022. Economic sanctions as a prerequisite for the development of russia's national economy. *International Research Journal*, 11(125), pp. 1-13.

Rahapesu Andmehüüroo, 2022. *Korduma kippuvad küsimused*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://fiu.ee/kasulik-info/kkk#kkk-rahvusvahelised> [Kasutatud 20.11.2022].

Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2023a. *EMTAK tegevusalad*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad> [Kasutatud 20.01.2023].

Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2023b. *Juriidilise isiku otsing*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://ariregister.rik.ee/est/company_search_result/3cfe74d?name_or_code= [Kasutatud 01.03.2023].

Sadan, V., 2017. Data collection methods in quantitative research. *Indian J Cont Nsg Edn*, 18, pp. 58-63.

Semenova, N. K., Marchenkova, Y. A. & Gracheva, I. V., 2022 . Sanctions, unilateral restrictive measures and restrictions in international law. *International Research Journal*, 8(122), pp. 1-6.

Silaeva, V. A., 2021. Effectiveness of Sanctions in International Politics. *MGIMO Review of International Relations*, 14(4), pp. 136-153.

Sreevani, P., 2018. *Wood as a renewable source of energy and future fuel*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://aip.scitation.org/doi/abs/10.1063/1.5047972> [Kasutatud 13.03.2023].

Statistikaamet, 2022. *Mida Eesti impordib Venemaalt?* [Võrgumaterjal] Leitav: https://valiskaubandus.stat.ee/visualize/tree_map/import/ru/all/2022/?locale=et [Kasutatud 05.01.2023].

Statistikaamet, 2023a. *VKK30: KAUPADE EKSPORT JA IMPORT KAUBA (KN) JA RIIGI JÄRGI 2004 – 2022*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://andmed.stat.ee/et/statsql/majandus_valiskaubandus_kaupade_vk/VKK30/table/tableViewLayout2 [Kasutatud 15.03.2023].

Statistikaamet, 2023b. *VKK10: KAUPADE EKSPORT JA IMPORT KAUBA (KN) JA RIIGI JÄRGI (KUUD) 2004M01 – 2023M01*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://andmed.stat.ee/et/statsql/majandus_valiskaubandus_kaupade_vk/VKK10/table/tableViewLayout2 [Kasutatud 19.03.2023].

Strateegiline kommunikatsioon, 2021. *Kõrge esindaja/asepresident*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.eeas.europa.eu/eeas/high-representative-vice-president_en?etrans=et [Kasutatud 13.03.2023].

Zaernyuk, M. V. & Alavifar, A., 2015. Evaluating the efficiency of sanctions imposed: global experience. *Financial Analytics: Science and Experience*, 42(276), pp. 27-37.

Timofeev, I. N., 2022. Sanctions on Russia: A New Chapter. *Russia in Global Affairs*, 20(4), pp. 103-119.

Vahid, Y. F., Mostafa, A. R. & Delavari, S., 2020. The health consequences of economic sanctions: call for health diplomacy and international collaboration. *Arch Iran Med.*, 23(4), pp. 51-53.

Välisministeerium, 2022a. *Rahvusvahelised sanktsioonid*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.vm.ee/sanktsioonid-ekspordi-ja-relvastuskontroll/rahvusvahelised-sanktsioonid#mis-on-rahvusvaheline-sanktsioon-ja-miks-seda-kehtestatakse> [Kasutatud 20.11.2022].

Woźniak, M., 2022. Antifungal Agents in Wood Protection—A Review. *Molecules*, 27(19), pp. 1-30.

Õunapuu, L., 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. [Võrgumaterjal] Leitav: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf [Kasutatud 10.11.2022].

Özdamar, Ö. & Shahin, E., 2021. Consequences of Economic Sanctions: The State of the Art and Paths Forward. *International Studies Review*, 23, pp. 1646–1671.

Антонова, Н. Е., 2022. Особенности проявления новых внутренних и внешних шоков в лесном комплексе дфо и их возможные последствия. *Регионалистика*, 9 (5), стр. 17-31.

Былков, В. Г., 2022. Социально-экономические предпосылки трансформации рынка труда в условиях введения беспрецедентных санкций. *Russian Journal of Labor Economics / Ekonomika Truda*, 9(10), стр. 1489–1508.

Виноградова, Е. В., 2016. Экономические санкции как инструмент международной политики. *Экономические и социальные проблемы России*, 2, стр. 9–23.

Дмитриева, Н. И., 2015. Экономические санкции как инструмент политического давления. *Государственное управление. Электронный вестник*, 52, стр. 120–143.

Долматова, В. Ю., Безуглова, М. Н. & Салман, О. Ф., 2020. Влияние антироссийских санкций на экономику Российской Федерации. *Государственное и муниципальное управление. Ученые записки*, 2, стр. 130–134.

Ивановский, Б. Г., 2017. Стратегия безопасности национальной экономики: понятие, критерии, угрозы. *Экономические и социальные проблемы России*, 1, стр. 10–43.

Миллер, Е. М., 2022. Возможные эффекты санкций для составляющих цены на электроэнергию в России. *Экономическое развитие России*, 29 (12), стр. 28-32.

Шлюндт, Н. Ю., 2018. Условия эффективности экономических санкций в контексте современной мировой политики. *Каспийский регион: политика, экономика, культура*, 1 (54), стр. 82-88.

Lisa 1. Ankeetküsitlus Eesti puidutööstuseettevõtetele

1. Kas ettevõtte majandustegevus oli seotud puidu ja puittoodete impordiga Venemaalt?

- Jah
- Ei

2. Kaua ettevõtte on tegutsenud puidu ja puittoodete valdkonnas?

- Kuni 5 aasta
- 5 – 10 aastat
- 10 – 15 aastat
- 15 – 20 aastat
- Rohkem, kui 20 aastat

3. Mis maakonnas on ettevõtte registreeritud?

- Harjumaa
- Hiiu maakond
- Ida-Virumaa
- Järvamaa
- Jõgevamaa
- Lääne-Virumaa
- Läänemaa
- Pärnumaa
- Põlvamaa
- Raplamaa
- Saare maakond
- Tartumaa
- Valgamaa
- Viljandimaa
- Võrumaa

4. Mitu protsenti vähenes puidutoodete import Venemaalt ajavahemikul 24. veebruar 2022 kuni 31. detsember 2022 võrreldes eelmise 10 kuuga?

- 10% - 40%
- 40% - 70%
- 70% - 100%
- Ei ole vähenenud

5. Mitu protsenti suurenes puidutoodete import Venemaalt ajavahemikul 24. veebruar 2022 kuni 31. detsember 2022 võrreldes eelmise 10 kuuga?

- 10% - 40%
- 40% - 70%
- 70% - 100%
- Ei ole suurenenud

6. Kas Venemaa oli peamine riik, kust ettevõtte importis puitu ja puittooteid enne 2022. aasta kehtestatud piirangut?

- Jah
- Ei

7. Kas ettevõtte on leidnud uusi partnereid puidu ja puittoodete impordiks?

- Jah, kuid otsime juurde
- Jah, kuid rohkem ei otsi
- Ei leidnud, aga otsime
- Ei leidnud ning ei otsi

8. Palun nimetage riik/riigid, kus asuvad uued partnerid.

9. Mis riigist importis ettevõtte peamiselt puitu ja puittooteid?

10. Millele ettevõtte pööras oma tähelepanu importimisel enne sanktsioonide kehtestamist (mis oli oluline - Põllumajandus- ja Toiduameti luba, korrektne leping, muud)?

11. Millised olid sammud äritegevuse jätkamiseks peale sanktsioonide kehtestamist?

12. Kuidas kehtestatud piirangud mõjutasid ettevõtte töö mahtu?

- Suurenes
- Vähenes
- Jäi samaks

13. Millised tegevused võeti ette, et hoida ettevõtte majandustegevust/töömahud samal või paremal tasemel?

14. Kuidas muutus tooraine hind peale piirangute kehtestamist?

- Tõusnud
- Langenud
- Jäi samaks

15. Mitme protsendi võrra tooraine hind on tõusnud?

- Kuni 10%
- 10% - 40%
- 40% - 70%
- 70% - 100%
- Rohkem, kui 100%

16. Mitme protsendi võrra tooraine hind on langenud?

- Kuni 10%
- 10% - 40%
- 40% - 70%
- 70% - 100%

17. Millised olid muutused ettevõttes seoses tööjõuga peale sanktsioonide kehtestamist?

- Suurenes, võeti töötajad juurde
- Vähenes, koondati
- Jäi samaks

18. Kuidas mõjutasid kehtestatud piirangud ettevõtte majandustegevust (äriplaani või tööprotsesside muutmine, muud)?

19. Millised tegevused tehti ettevõttes, et ümber organiseerida enda tootmisprotsessi?

Lisa 2. Päring Maksu- ja Tolliametile

Tere!

Olen Sisekaitseakadeemia, Finantskolledži 4. kursuse tudeng Kristina Parts ning olen kirjutamas lõputööd teemal "Sanktsioonide mõju puidutööstustele Eestis".

Ma oleksin väga tänulik, kui teabeosakond edastaks minule andmeid puiduettevõtete kohta (eelkõige ettevõtte nimed), kes importisid puit ja puittooteid Venemaalt (kaubagrupp 44) 2021 ja 2022 aastate jooksul. Samuti oleks tarvis teada nende aastatel tasutud impordimaksude kohta, et oleks võimalik koostada statistikat tuginedes andmetele ja võrrelda omavahel ning koostada küsimustiku töö empiirilises osas.

Vastust ootama jäädes

Kristina Parts

Lisa 3. Vastus päringule

Tere

Kursuse ja diplomitööde kirjutamise põhimõtted on kirjeldatud teabehalduse korra lisas 15, https://dhs.intra.rmv/OTCS/llisapi.dll?func=ll&objId=118811851&objAction=browse&logStopConditionID=6318779_1628868370_3_loc (linki saab avada läbi Maksu- ja Tolliameti siseveebi).

Statistika ja avaandmed sh kaubagrupi 44 puit on kättesaadav MTA välisveebis, <https://emta.ee/ariklient/amet-uudised-ja-kontakt/uudised-pressiinfo-statistika/statistika-ja-avaandmed>.

Parimatega

Nimi Perekonnanimi

SKO peaspetsialist